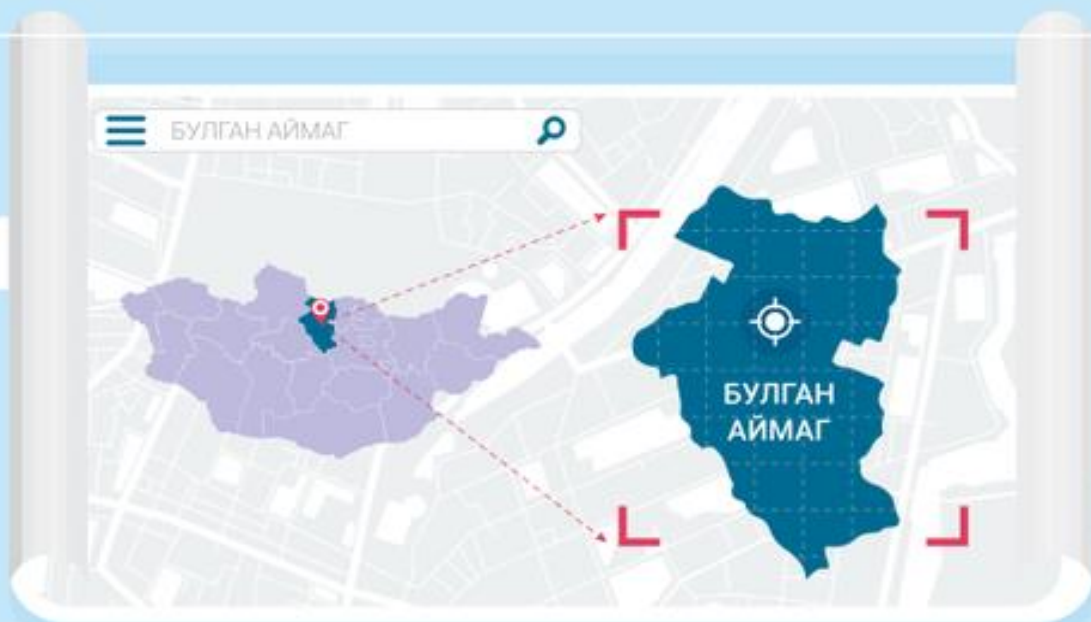

ИРГЭДИЙН

2023 ОНЫ БАТЛАГДСАН ТӨСВИЙН
МЭДЭЭЛЛИЙГ АШИГЛАВ

Швейцарын хөгжлийн агентлаг болон Нийгмийн эгэх хариуцлагын дэлхийн түншлэлийн санхүүжилтээр Дэлхийн банкны хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсад нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь” буюу MASAM II төслийн хүрээнд тус аймгийн “Иргэдийн төсөв” эмхэтгэлийг бүтээв.

МЭНДЧИЛГЭЭ

Эрхэм хүндэт Булган хангай нутгийн иргэд та бүхэндээ шинэ оны мэнд дэвшүүлье!

Төсвийн ил тод, хариуцлагатай байдлыг дээшлүүлж, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь төр, иргэдийн хооронд бат бөх түншлэл бий болгоход чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Татвар төлөгч иргэн таны болон аж ахуйн нэгж байгууллагын хөдөлмөрийн үр шимээс бүрдэж байгаа төсвийг хэрхэн юунд зарцуулж буй, ямар үр дүнд хүрэх талаар нээлттэй мэдээлснээр иргэд төсөв боловсруулах үйл явц дахь өөрсдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, цаашлаад төлсөн татварынхаа төгрөг нэг бүрийг хэрхэн зарцуулж буйд хяналт тавих боломж бүрдүүлэх юм.

Булган аймгийн "Иргэдийн төсөв 2023" эмхэтгэлийг хэвлүүлэн иргэд та бүхэндээ толилуулж байна. Уг эмхэтгэлд орон нутгийн төсөв, төсвийн бодлого, эх үүсвэр, аймаг, сумын татварын болон татварын бус орлого, төсвийн зарлага, хөрөнгө оруулалтыг эх үүсвэр бүрээр оруулсан.

Төсөв боловсруулах үйл явцад иргэдийн оролцоог хангах, төсвийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхэд хувь нэмрээ оруулан энэхүү эмхэтгэлийг санаачлан боловсруулж буй Дэлхийн банкны "Монгол Улсад нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь" буюу MASAM II төслийн баг, хамт олонд талархал дэвшүүлье!

Хүндэтгэсэн,

Батбаярын АРИУН-ЭРДЭНЭ

Булган аймгийн Засаг дарга

АГУУЛГА:

БУЛГАН АЙМАГ

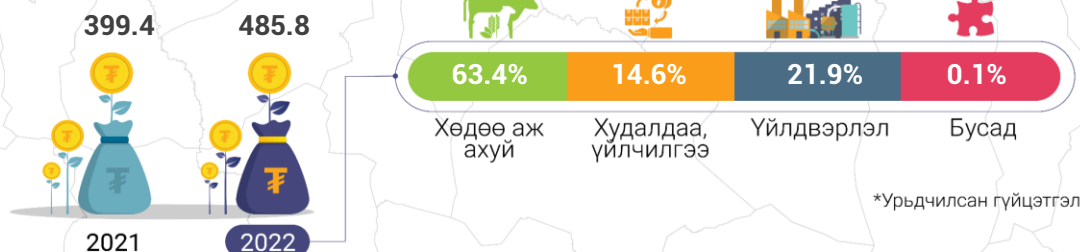
БНМАУ-ын Ардын сайд нарын Зөвлөлийн 1937 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн 33 дугаар тогтоолоор Сэлэнгэ аймгийг Булган, Сэлэнгэ хоёр аймаг болгон тусгаарлан байгуулжээ. Ардын Сайд нарын Зөвлөлийн Ерөнхий сайд А.Амарын 1937 оны 12 сарын 27-ны өдрийн 241-р тушаалаар Булган аймгийг 15 сум, 128 баг, 10360 өрх, 43500 хүн амтай, 1,1 сая малтай, 42250 хавтгай дөрвөлжин км нутагтай байгуулж, Сэлэнгэ аймгаас Сайхан, Хантай, Сэлэнгэ, Булган, Сэлэнгэбүрэн, Халиун, Хангал, Цонхлон сум, Төв аймгаас Бүрэгхангай, Авзага сум, Хөвсгөл аймгаас Тэшиг, Хутаг-Өндөр, Намнан, Баян-Агт сум, Архангай аймгаас Могод сумыг Булган аймагт харъяалуулан захируулах болжээ. 1938 оны 1 дүгээр сард Сэлэнгэ аймгийн Баруунбүрэн, Орхонтуул сумыг Булган аймагт шилжүүлжээ.

НИЙТ ХҮН АМЫН ТОО

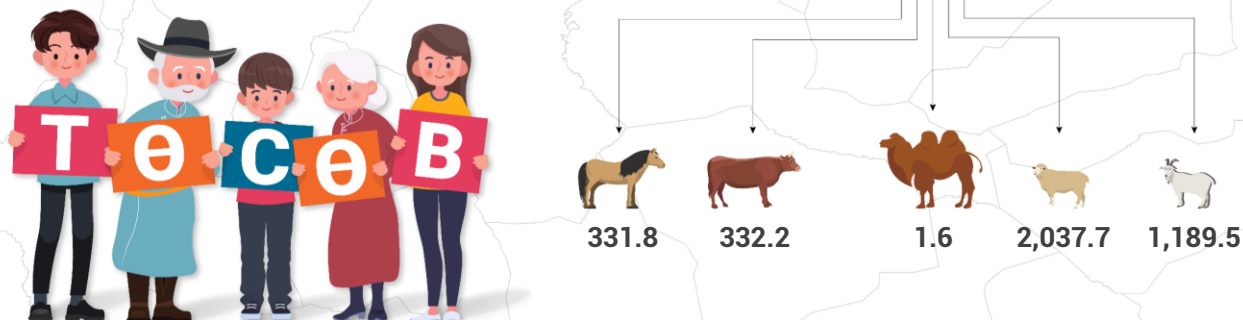
48.7 мянган км²
газар нутагтай

ДНБ (тэрбум төгрөг)

Нийт малын тоо 3,892.8 мянган толгой

ТӨСӨВ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

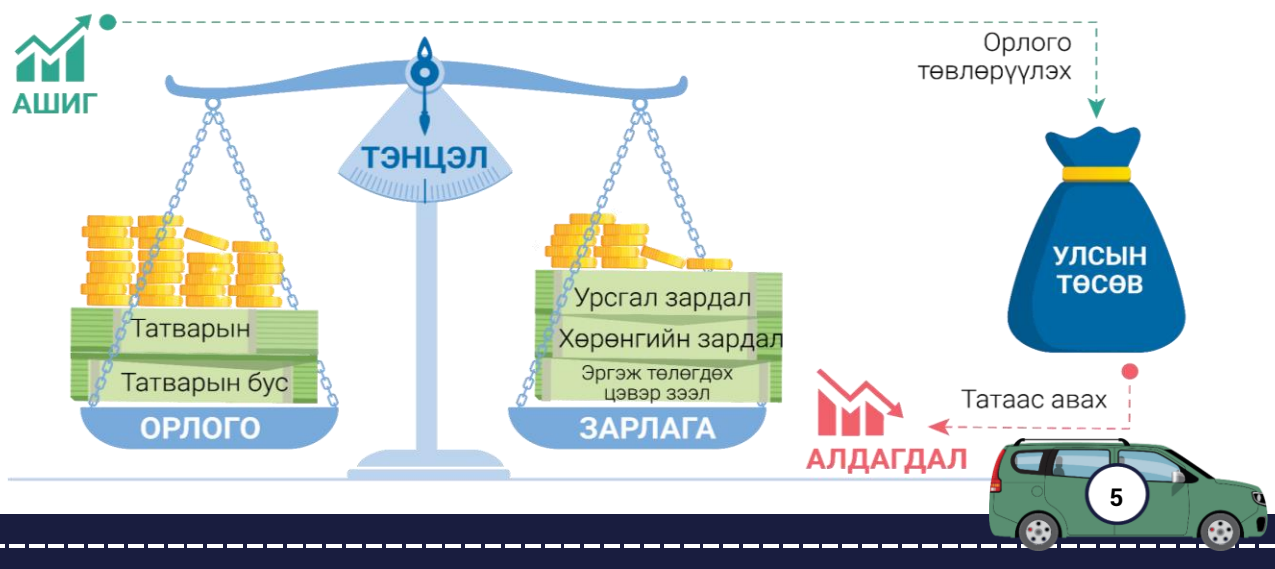
Төрийн болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилгоор төрийн мэдэлд хуримтлуулан хуваарилж зарцуулах хөрөнгө

ТӨСВИЙН БҮТЭЦ:

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, ТЭНЦЭЛ:

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ТАТВАРЫН ОРЛОГО:

2022 оныг хүртэл:		2022 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс мөрдөж буй	
		 Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын 40 хувь	
 Нийслэл хотын албан татвар		 Нийслэл хотын албан татвар	
 Газрын төлбөрийн орлогын 60%			
 Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар			
 Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар		 Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	
 Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр		 Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр	
 Цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын албан татвар			
 Өв залгамжлал, бэлэглэлийн албан татвар		 Өв залгамжлал, бэлэглэлийн албан татвар	
 Улсын тэмдэгтийн хураамж		 Улсын тэмдэгтийн хураамж	
 Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 20 хувь		 Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 20 хувь	

Булган аймгийн Гурванбулаг, Рашаант, Өвөрхангай аймгийн Бүрд зэрэг гурван сумын нутаг дамнасан нийтдээ 84390 га талбайтай Хөгнө-Тарна байгалийн цогцолбор газар юм. Хөгнөхаан уулыг эрт дээр үеэс "Хан" хэмээн шүтэн хамгаалж ирсэн бөгөөд энд Тахилгын овоо, Сантын овоо, Бага ханы овоо зэрэг тахилгатай газрууд бий.

Энэ нутгийн гадарга нь Орхон-Туулын савын 1500-2000 м өндөртэй бэсрэг, нам уулс, цав толгод, тэдгээрийн хооронд орших талархаг гадарга бүхий тогтоцтой. Хөгнөхааны уулын системд хамрагдах уулс нь харьцангуй нам, хамгийн өндөр оргил Цэцэрлэг 1968.8 м өндөртэй. Түүний захын хамгийн нам уулс, цав толгод 1300-1500 м өндөртэй байна. Цогцолборын хамгийн том гол нь Хангайн нурууны зүүн хэсгийн бэсрэг уулсын нэг болох Зүүн Хайрхан уулын умарт биеэс эх аван урсах Тарнын гол ба Туул гол руу цутгах энэ гол нь Орхон-Туулын ай савд багтана.

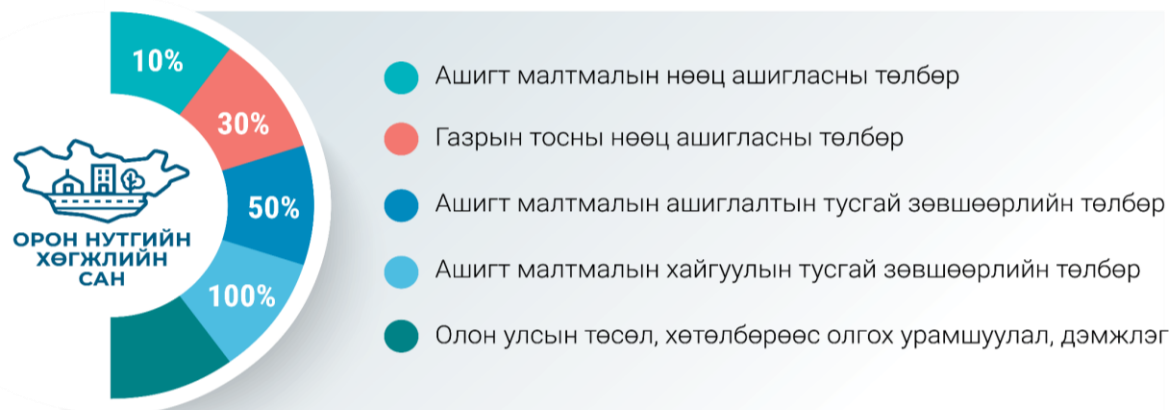
ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН:

Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, бүс нутгийн тэнцвэртэй байдлыг хангах зорилгоор улсын төсвөөс орон нутгийн төсөвт олгохоор дахин хуваарилсан хөрөнгө.

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО:

ОНХС-гийн эх үүсвэр:

МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ОРЛОГО:

ШИНЭ

Нэг малын тоо толгойд тухайн татварын жилд ногдуулах албан татварын хэмжээ нь 0-2000 төгрөг байна.

Албан татварын хэмжээг дээрхи хязгаарт багтаан сум, дүүргийн ИТХ малын төрөл тус бүрээр тогтооно.

Дараах зүйлд зарцуулна. Үүнд:

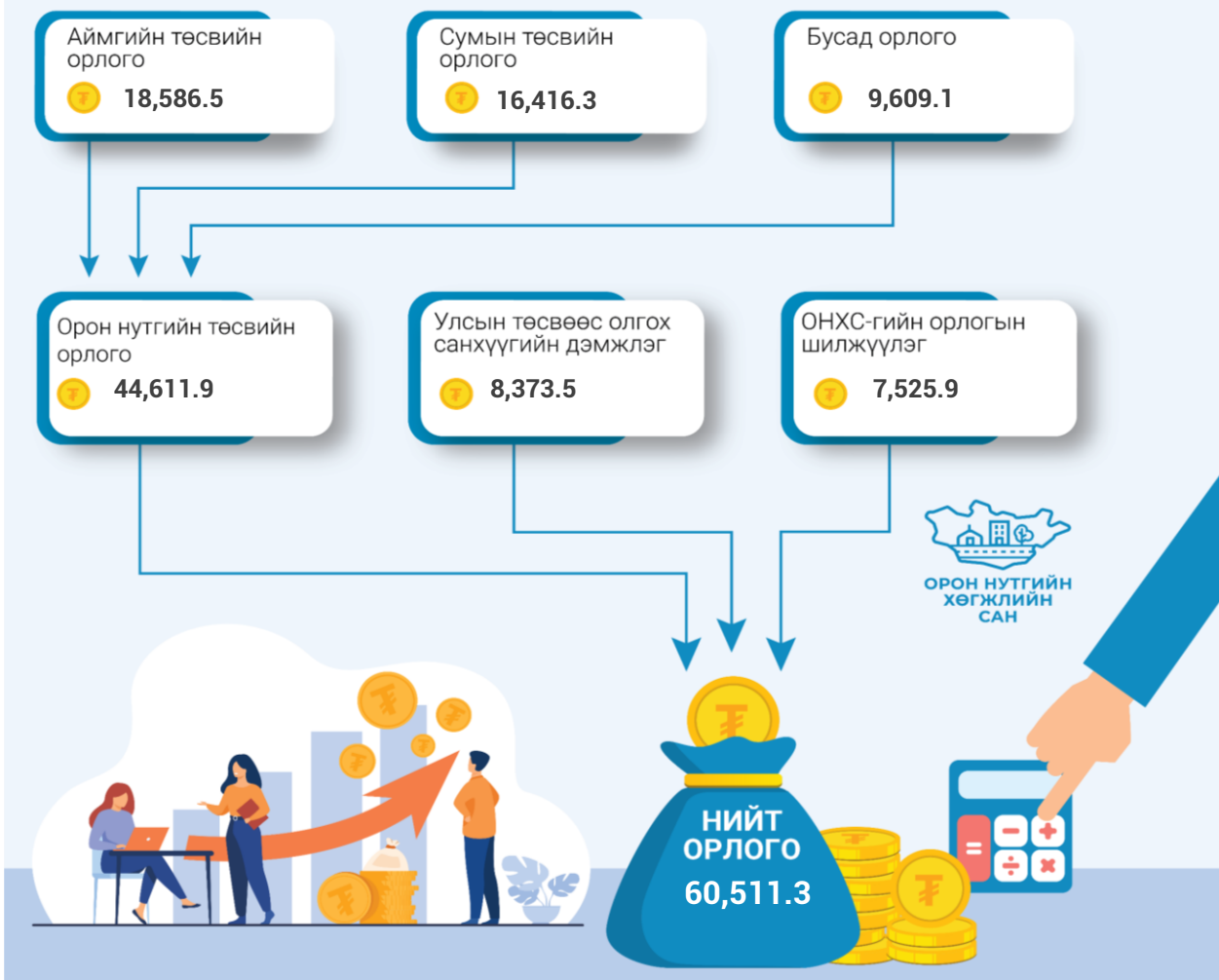
- ✓ Бэлчээрийн менежментийг сайжруулах;
- ✓ Бэлчээрийн болон газар тариалангийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх;
- ✓ Малын эрүүл мэндийг хамгаалах, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх;
- ✓ Малын чанарыг сайжруулах;
- ✓ Гэмт халдлага, гамшгаас хамгаалах;
- ✓ Хур тунадасны хэмжээг нэмэгдүүлэх;
- ✓ Малын тэжээлийн ургамал тариалах, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх;
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалах, хортон мэрэгчидтэй тэмцэх;
- ✓ Малчдад зориулсан сургалт, сурталчилгааны зардалд зарцуулна.

АЙМГИЙН 2023 ОНЫ ТӨСӨВ

АЙМГИЙН НЭГДСЭН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

ОРЛОГО

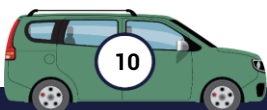
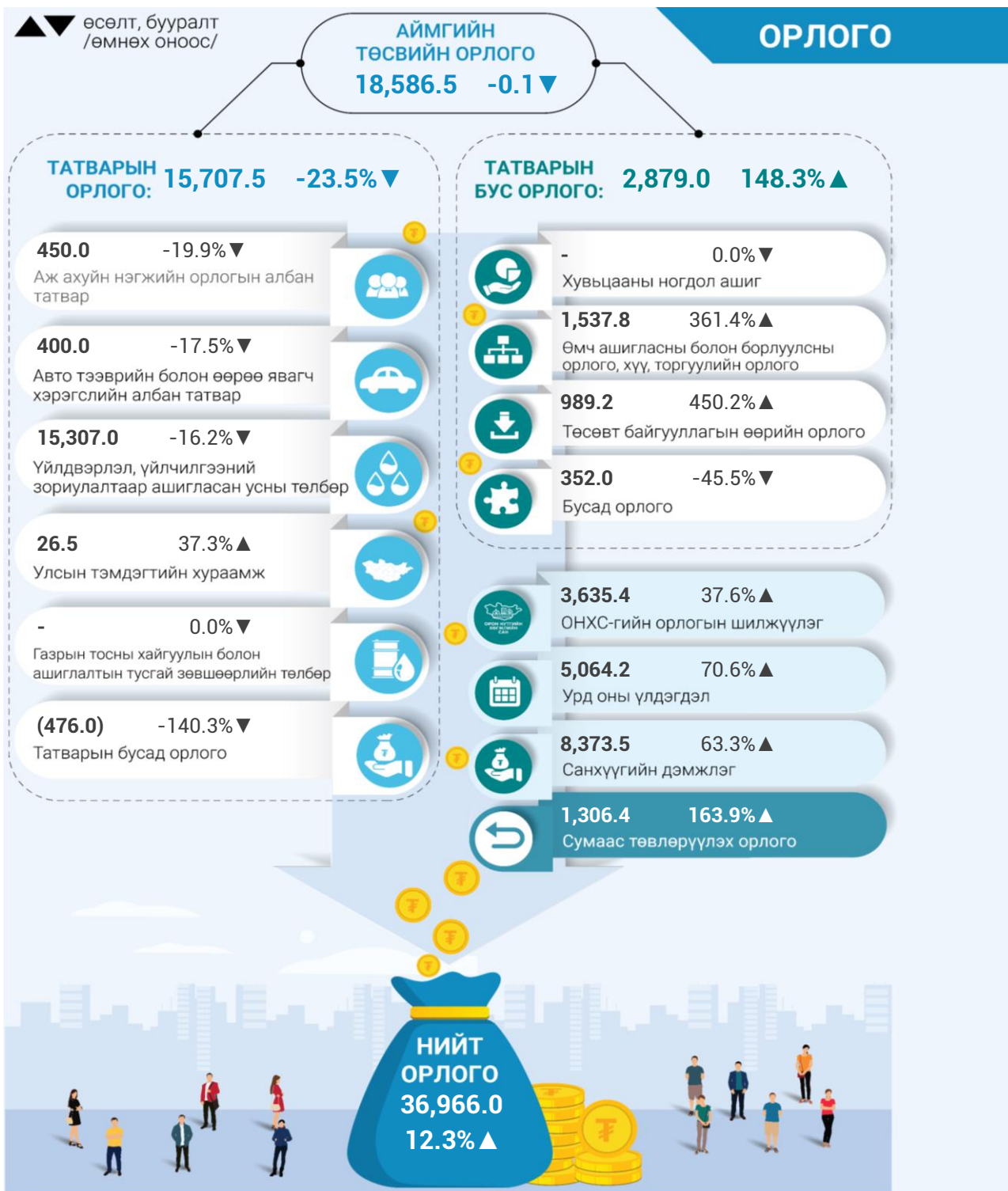

Дашинчилэн сумын нутагт, сумын төвөөс 12 километр зайд Хар бухын голын гүүрний дэргэд байдаг. Нутгийнхан Хунтайжийн балгас, Хадаасангийн балгас гэдэг. IX-X зууны Кидан бичээстэй дээврийн ваарнууд олдсон нь Чин толгойн балгаснаас гарсантай яг ижил байсан учраас Киданы үед хамааруулан үздэг бөгөөд ХҮИ зууны үед хэрэмний туурь дотор Монголчууд чулуун хийдийг барьжээ. Хэрмийн туурийг үзвэл хааш хаашаа 500 метр орчим талбайтай байсан нь мэдэгдэж, түүний дотор баруун зүүн тийш гарсан гол гудамжны хоёр талаар хотын барилгууд байсан оромтой бөгөөд зарим нь тусгай хэрэм, шуудуун хамгаалалттай байжээ. Хэрмийн барилгыг галт уулын хүрмэн чулуу, билүү занар чулууг үелүүлэн алаглуулж өрж барьсан нь гайхамшигтай ажээ. Одоо энд хоёр давхар ордны хана суваргаас үлджээ.

ЗАРЛАГА

ЗАРЛАГА

▲ өсөлт, бууралт
▼ өмнөх оноос/

4,064.9 8.0% ▲
Нутгийн удирдлага

1,114.3 -6.4% ▼
Боловсрол, спорт

- 0.0% ▼
Эрүүл мэнд

364.9 8.0% ▲
Хот тохижилт, нийтийн аж
ахуйн үйлчилгээ

870.0 367.7% ▲
Хөтөлбөр, төсөл, арга
хэмжээ

3,853.3 17.6% ▲
ОНХС

1,337.2 12.2% ▲
Бусад

750.7 26.1% ▲
Байгаль орчин

186.2 -9.2% ▼
Соёл

399.5 8.9% ▲
Нийгмийн хамгаалал

932.7 129.1% ▲
Зам, тээвэр

10,631.4 49.9% ▲
Хөрөнгө оруулалт

2,190.8 3812.1% ▲
Эргэн төлөгдөх зээл

**АЙМГИЙН ТӨСВИЙН
НИЙТ ЗАРЛАГА**
26,695.9 43.0% ▲

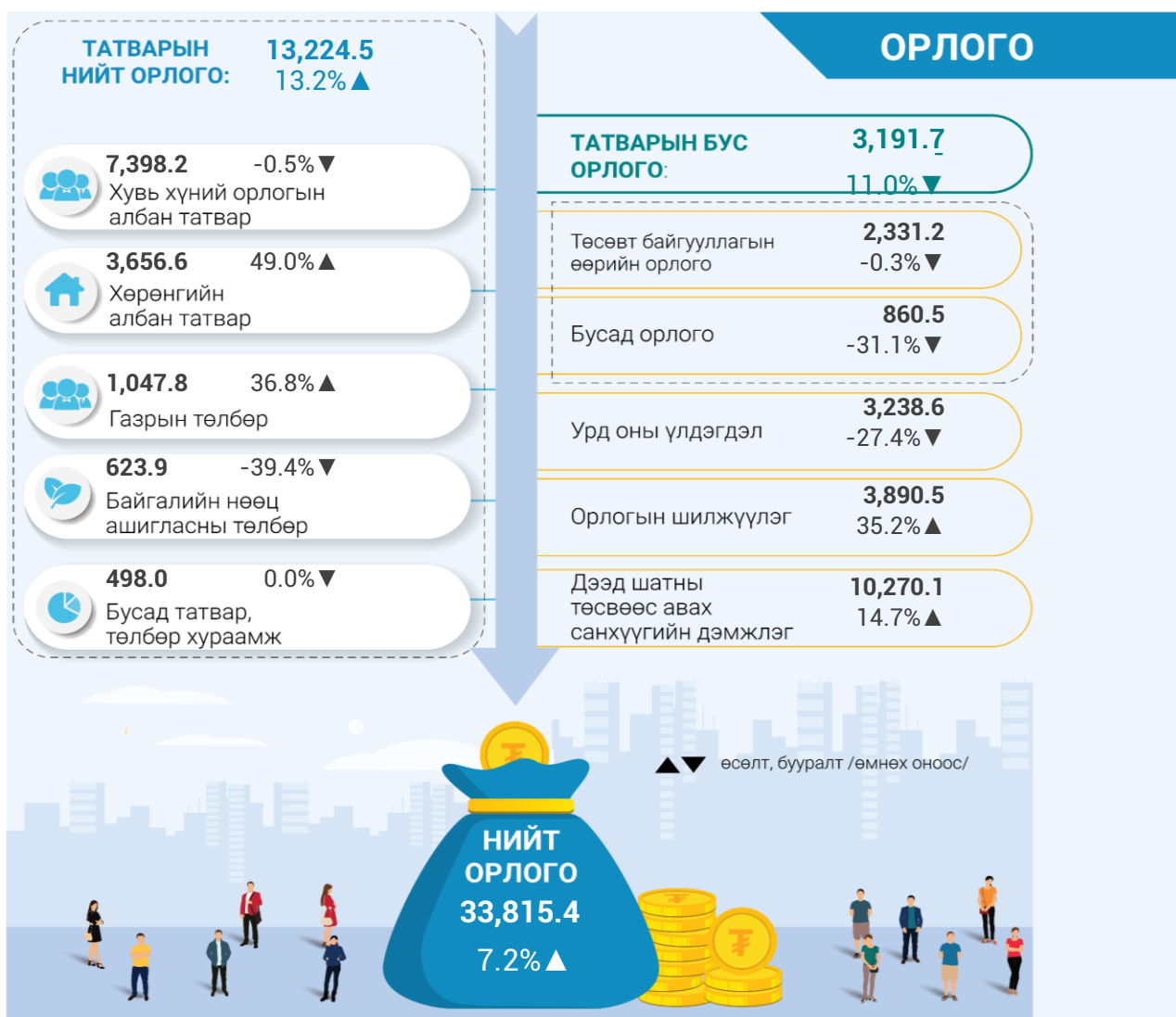
10,270.1 14.7% ▲
Сумдад олгох санхүүгийн
дэмжлэг

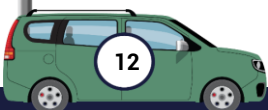
0.0% ▼
Улсад төвлөрүүлэх орлого

СУМДЫН ТӨСВИЙН НИЙТ ОРЛОГО (сая төгрөг)

Уран тогооны уул нь Хутаг-Өндөр сумын нутагт, Улаанбаатараас Мөрөн орох хатуу хучилттай замын дэргэд оршдог, унтарсан галт уул юм. Энэхүү уулыг 1965 онд улсын тусгай хамгаалалтад авсан байна. Далайн түвшнээс дээш 1686 метр өндөр, орой дээрээ 500-600 метр өргөн, 50-60 метр гүн тогоотой аж. Тогоондоо 20 метр орчим голчтой, 1.5 метрийн гүн нууртай бөгөөд нуурын эргэн тойронд ой мод хүрээлсэн байдаг. Харин Тулга, Тогоо, Жалавч уул нь Уран тогоо уулаас урагш 12 км зайтай оршдог бөгөөд дөрөвдөгч галвын үед оргилж байсан уулс юм.

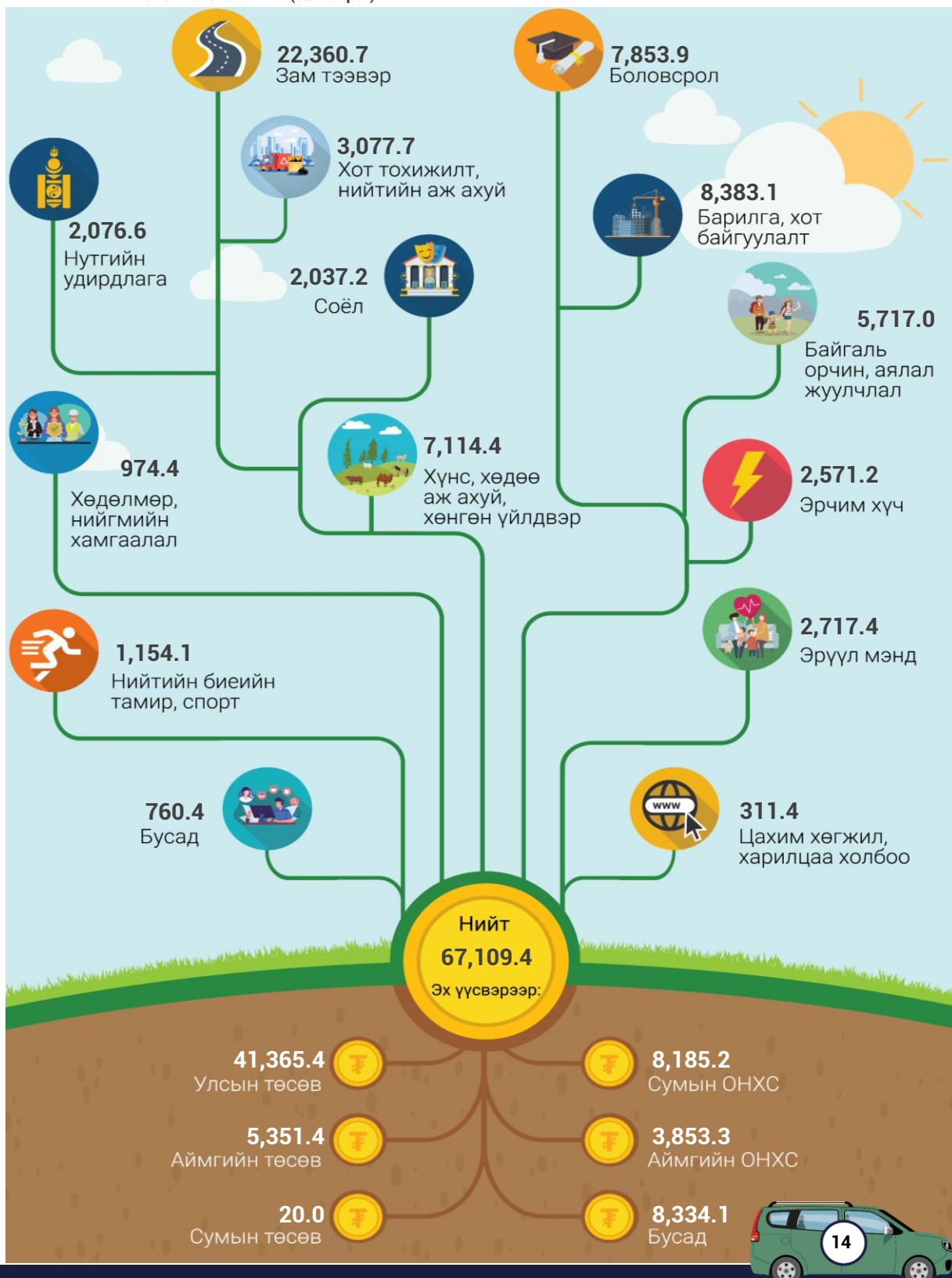

СУМДЫН ТӨСВИЙН НИЙТ ЗАРЛАГА (сая төгрөг)

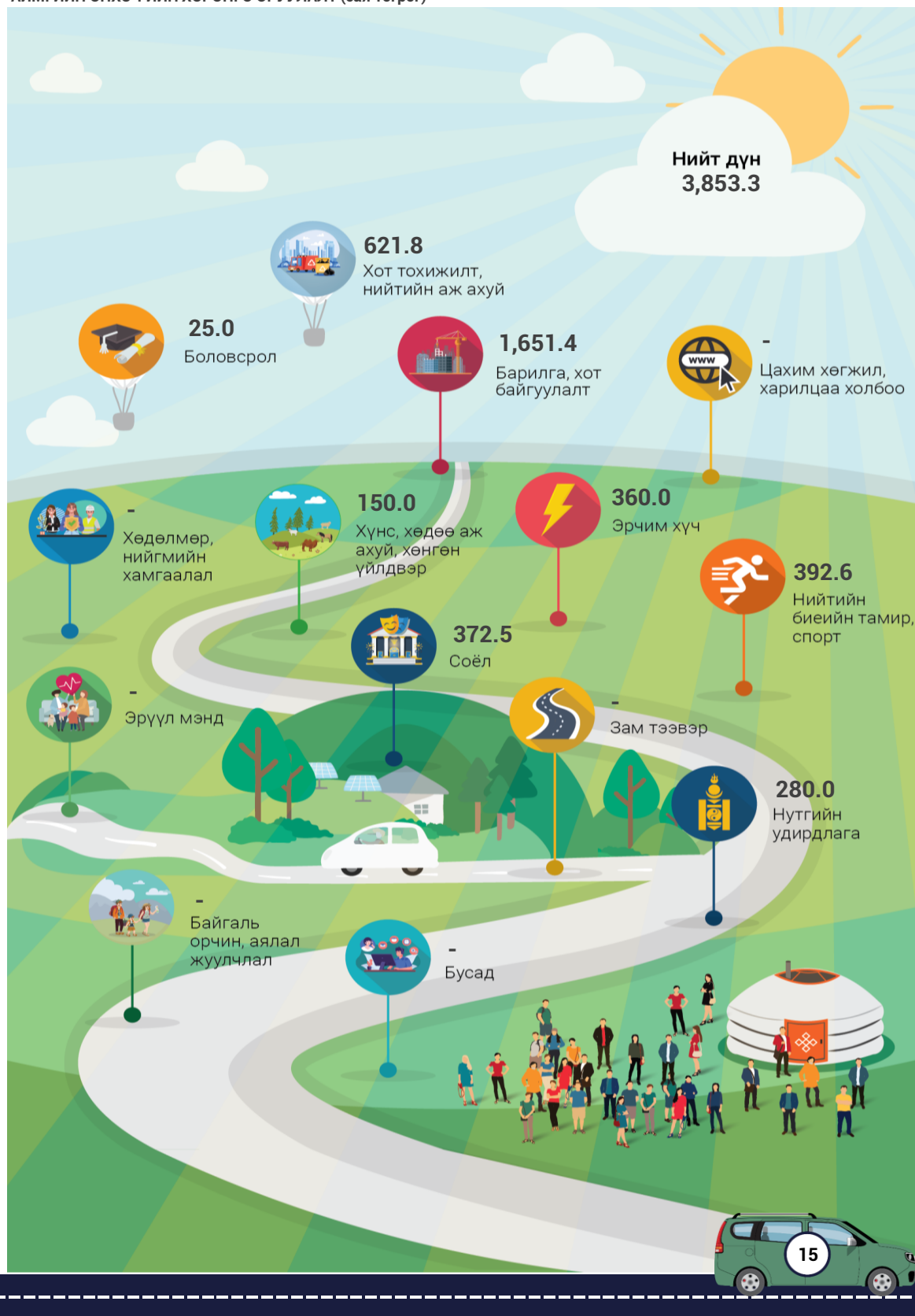

Хутаг-Өндөр сумын нутаг орших энэхүү газрыг улсын хамгаалалтанд байх түүх, соёлын дурсгалт газрын жагсаалтанд оруулсан байдаг. Түрэгийн хаант улс мөхсөний дараа Монгол нутагт түр хугацаанд хүчирхэгжин мандаж байсан улс бол Уйгур улс. Уйгурын үед холбоотой олон чухал дурсгал Монгол нутагт багагүй байгаа бөгөөд тэр дундаа хот тосгонтой холбогдсон хэд хэдэн дурсгал байдаг. Уйгур нар нь өөрийн улсыг байгуулж, хот хэрэм барь байсны ул мөр нь одоогийн Архангай аймгийн Хотонт сумын нутагт орших Хар Балгас, Булган аймгийн Хутаг-Өндөр сумын нутаг Намнан уулын ойролцоо орших Бий булагийн балгас билээ. Хар балгас нь Уйгур улсын нийслэл байсан.

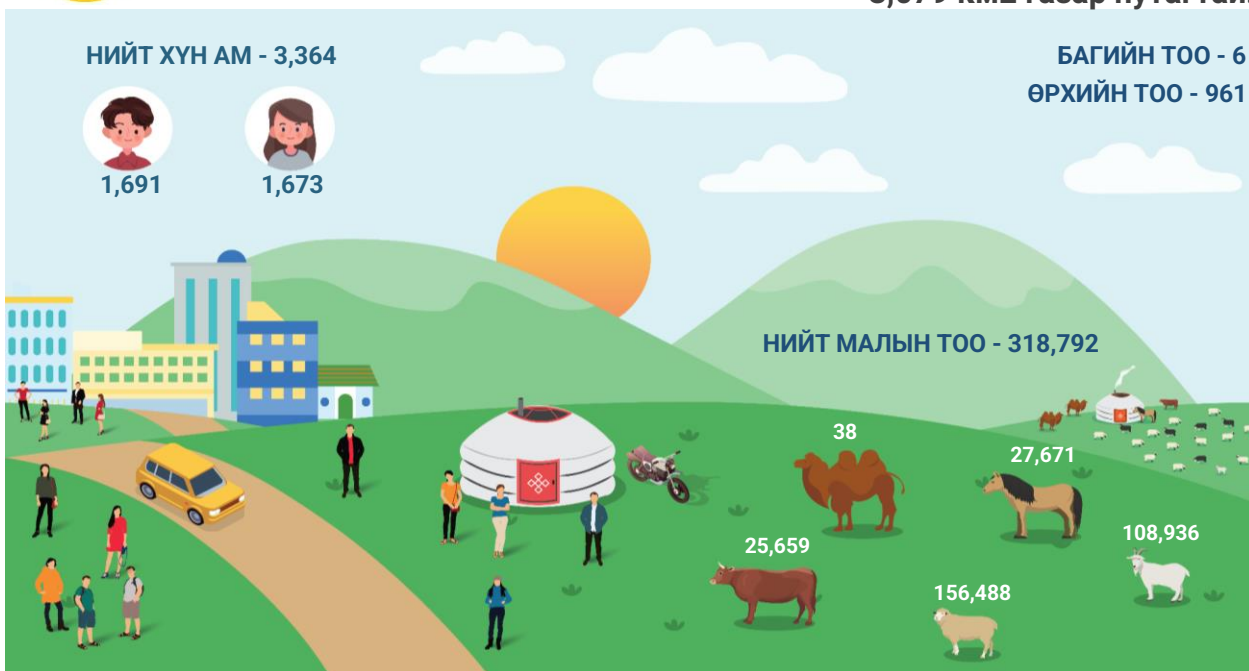
АЙМГИЙН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

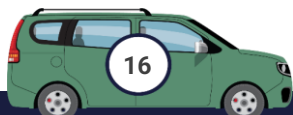
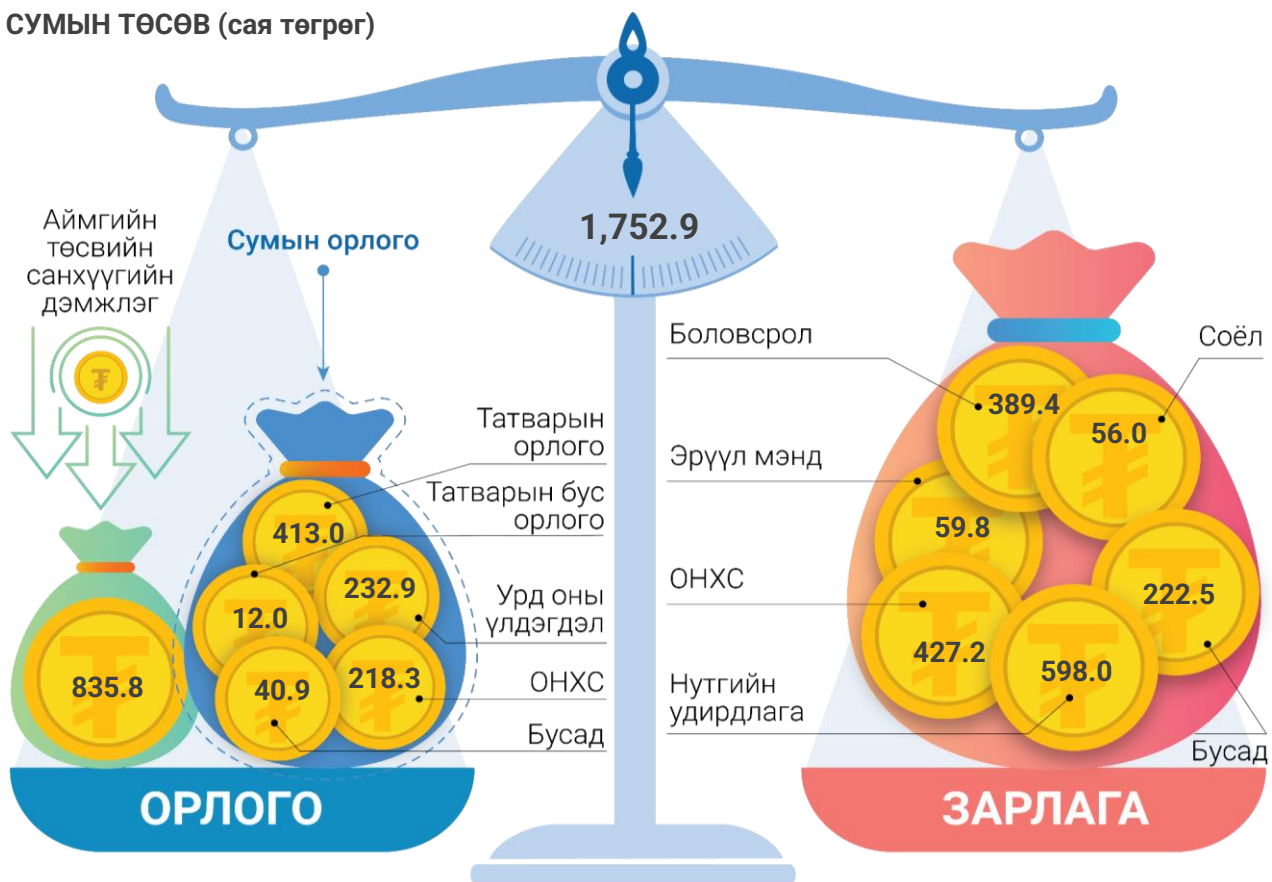

БАЯН-АГТ СУМ

3,079 км² газар нутагтай.

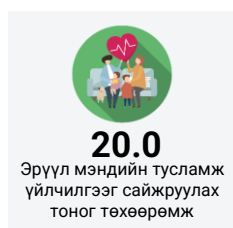
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

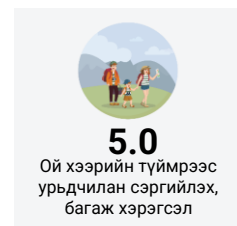
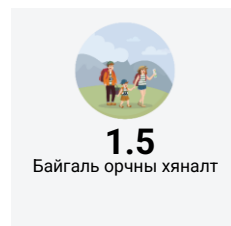
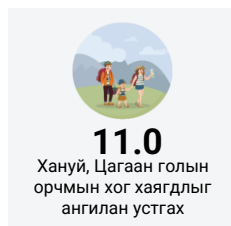
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

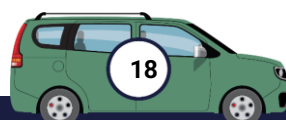
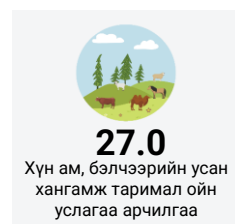
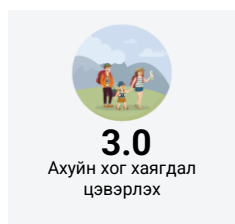
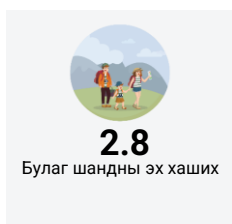
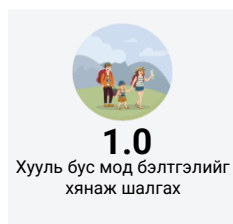
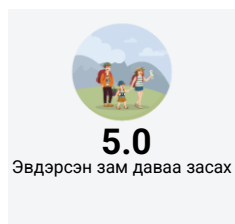
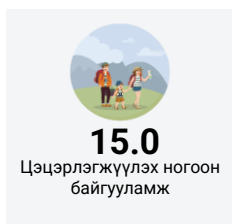
АЙМГИЙН ОНХС

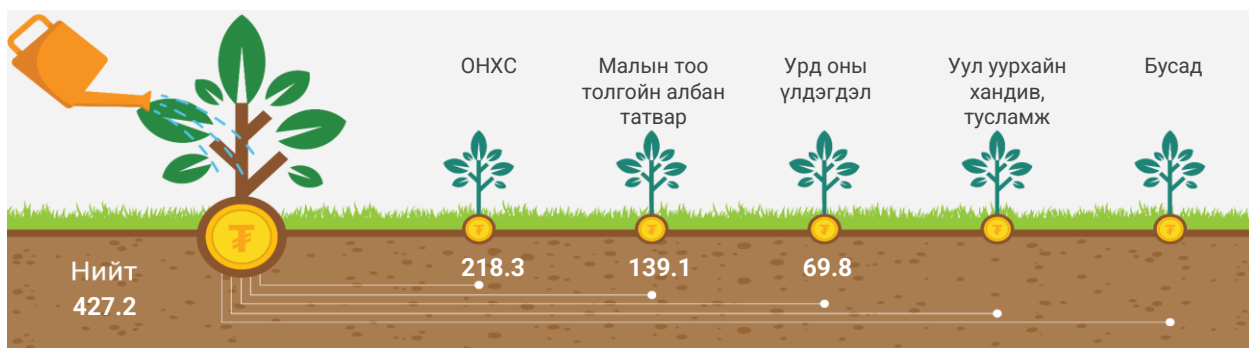
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

СУМЫН ОНХС

5.0
Наадам

20.0
Малын гоц халдварт
өвчнөөс сэргийлэх,
ариутгал,

60.0
Халдваргүйтгэлийн ДҮК
машин авах

11.0
Малын тэжээлийн ургамал
тариалах

2.5
МЭ тасаг, ХАА тасаг
малчин өрхөөр тойрох
мэдээ, мэдээлэл хүргэх,

6.0
Малчид зориулсан сургалт

2.0
Үүлэнд нөлөөлөх хур
тунадас оруулах

25.0
Тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх

12.6
Болзошгүй зардлын нөөц

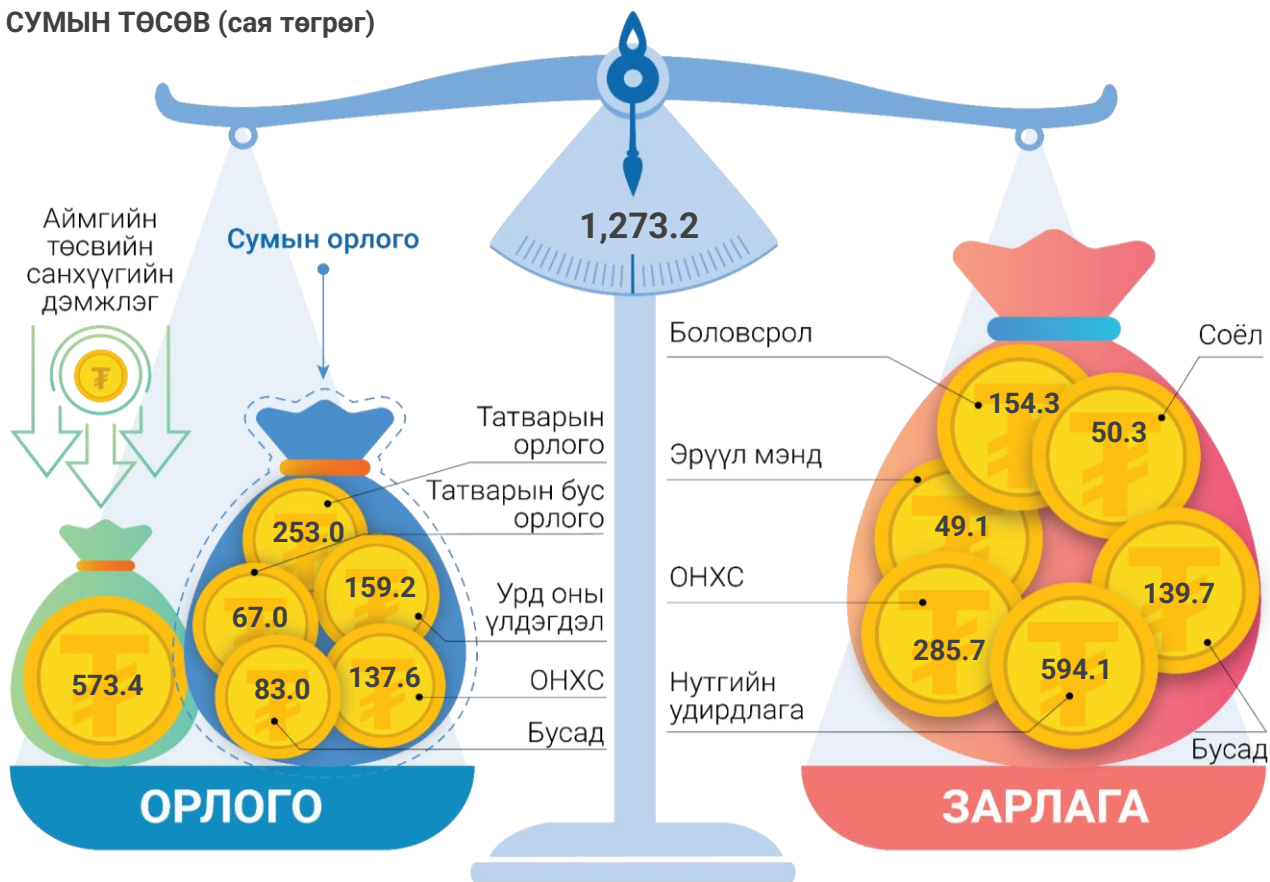

БАЯННУУР СУМ

960 км² газар нутагтай.

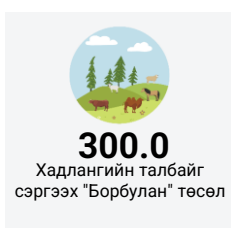
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

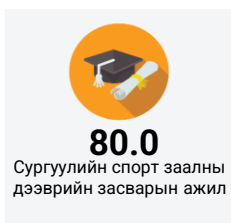
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

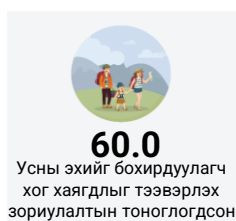
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

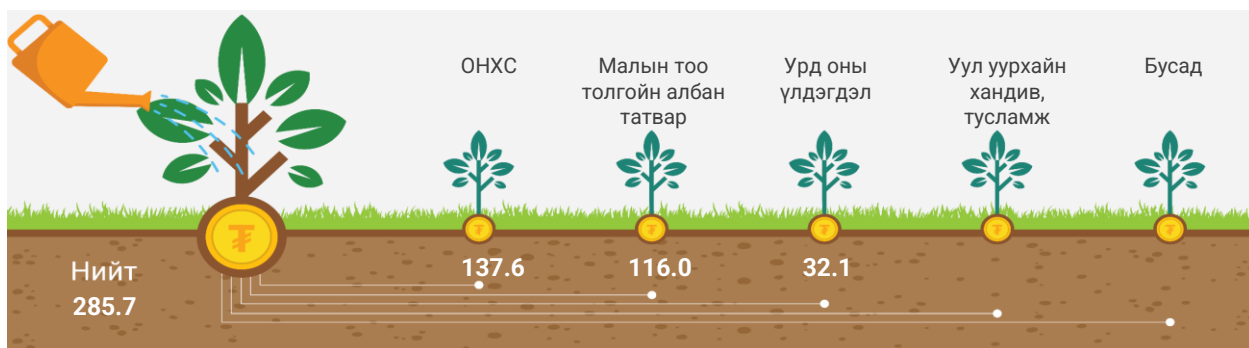
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

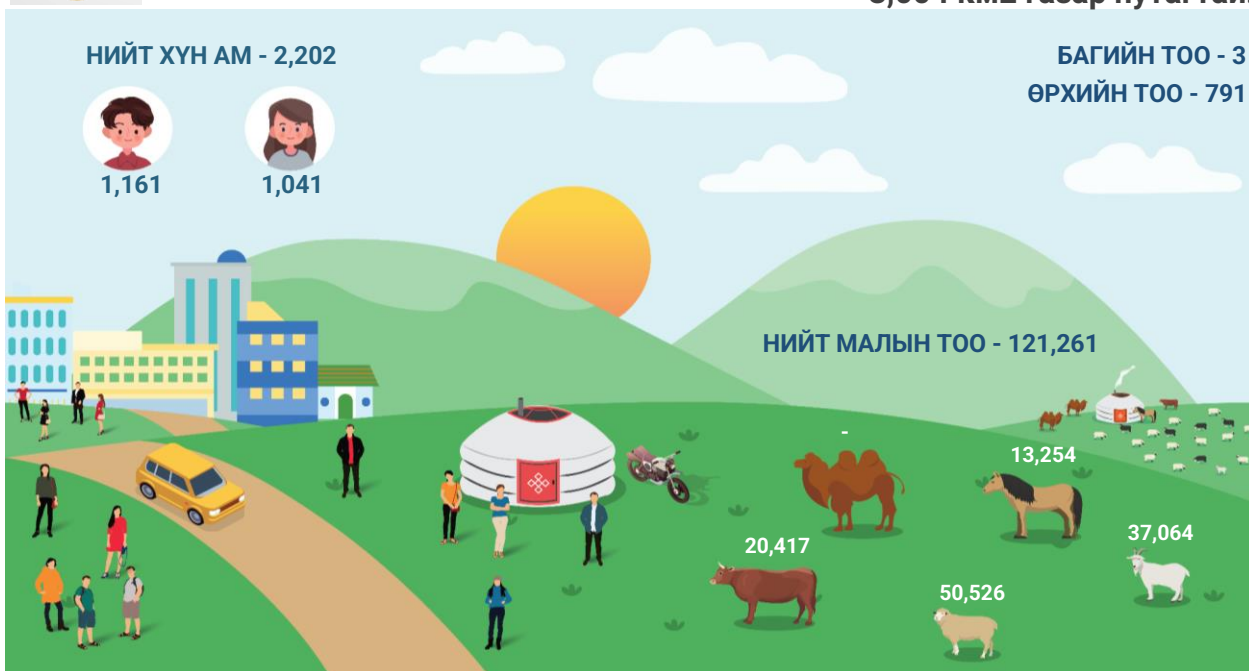
СУМЫН ОНХС

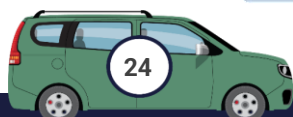
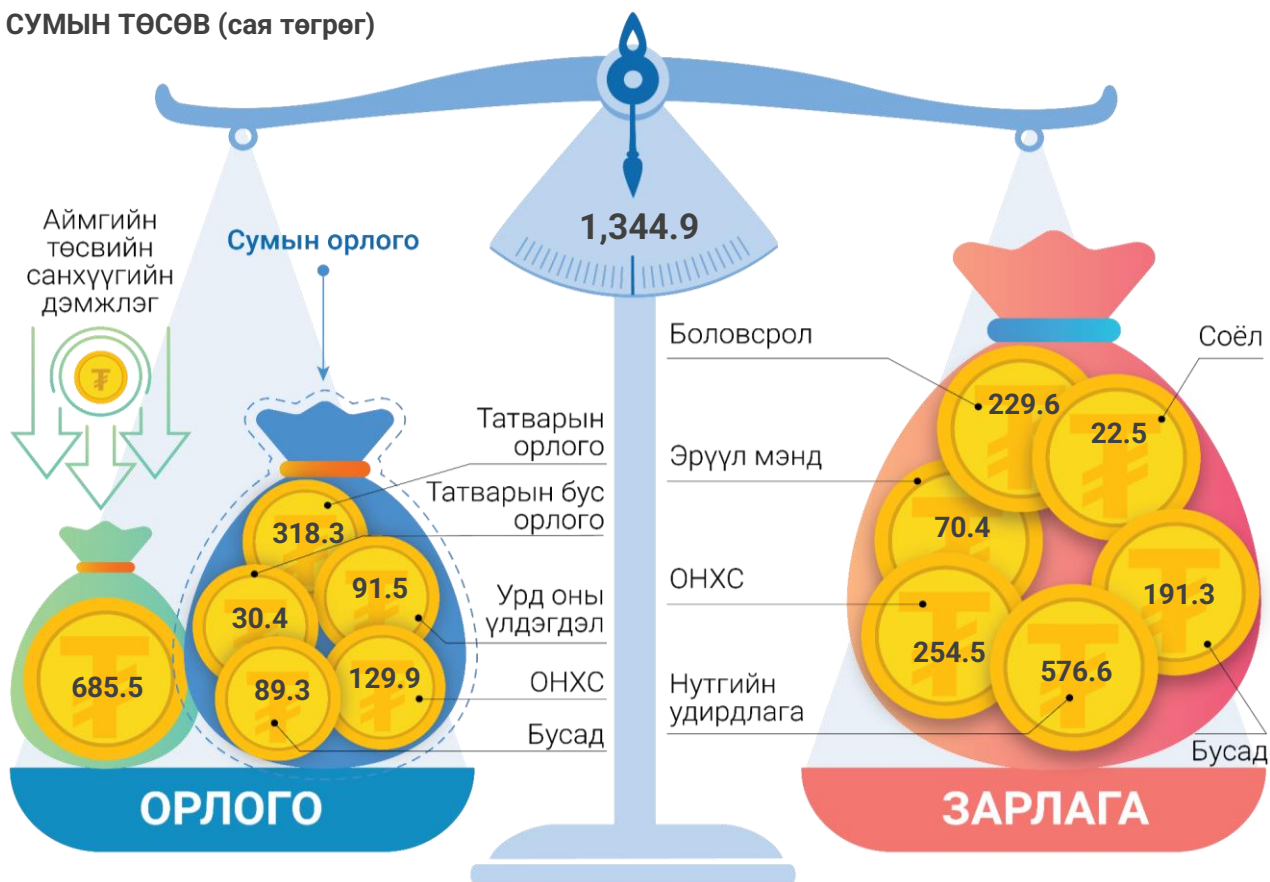

БУГАТ СУМ

3,004 км² газар нутагтай.

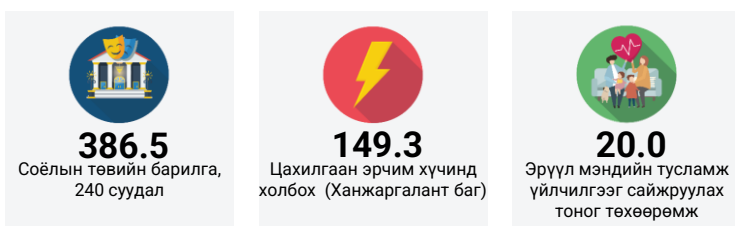
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

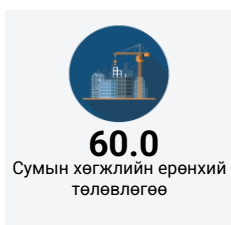
УЛСЫН ТӨСӨВ

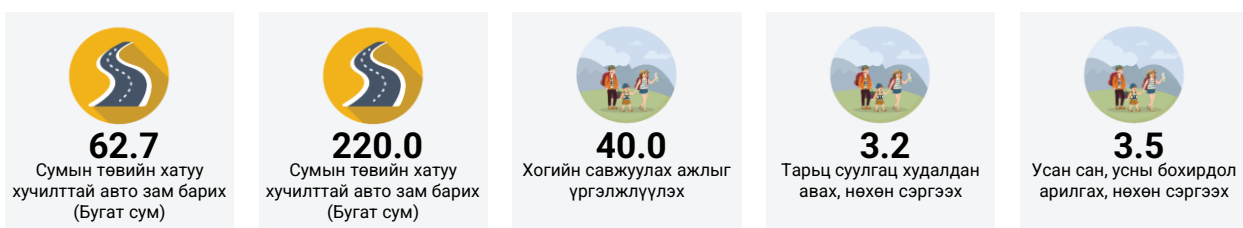
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

1.5

Гал түймрээс хамгаалах,
хортон шавжаас
хамгаалах, устгах

2.4

Морин эргүүлийн
урамшуулал

8.7

Ой хээрийн түймэр, мод
бэлтгэл зөрчлөөс
урьдчилан сэргийлэх,

15.0

"Хожуул" төслийг
хэрэгжүүлэх

50.9

"Тэрбум" мод үндэсний
хөдөлгөөний хүрээнд
ойжуулалт

83.3

Усны эхийг бүрдүүлэгч ойн
санг хамгаалах зорилгоор
ойн хортны тэмцлийн ажил

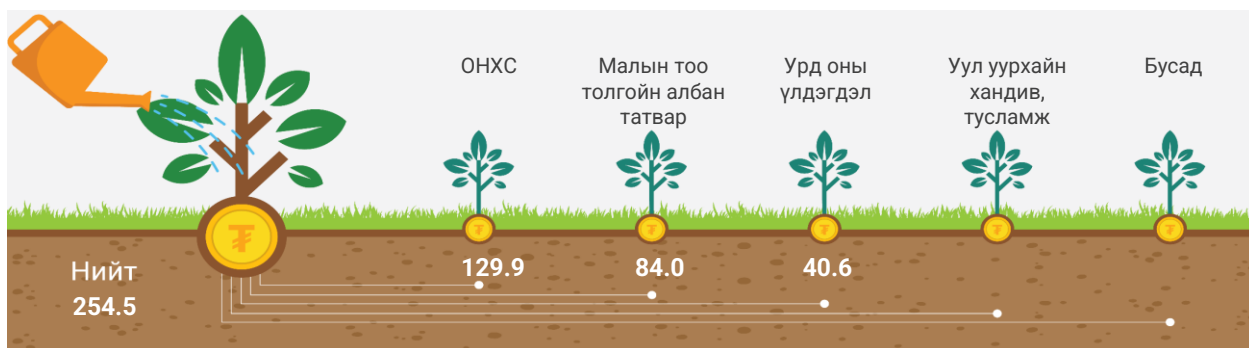

27.0

Хүн ам, бэлчээрийн усан
хангамж таримал ойн
услугаа арчилгаа

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

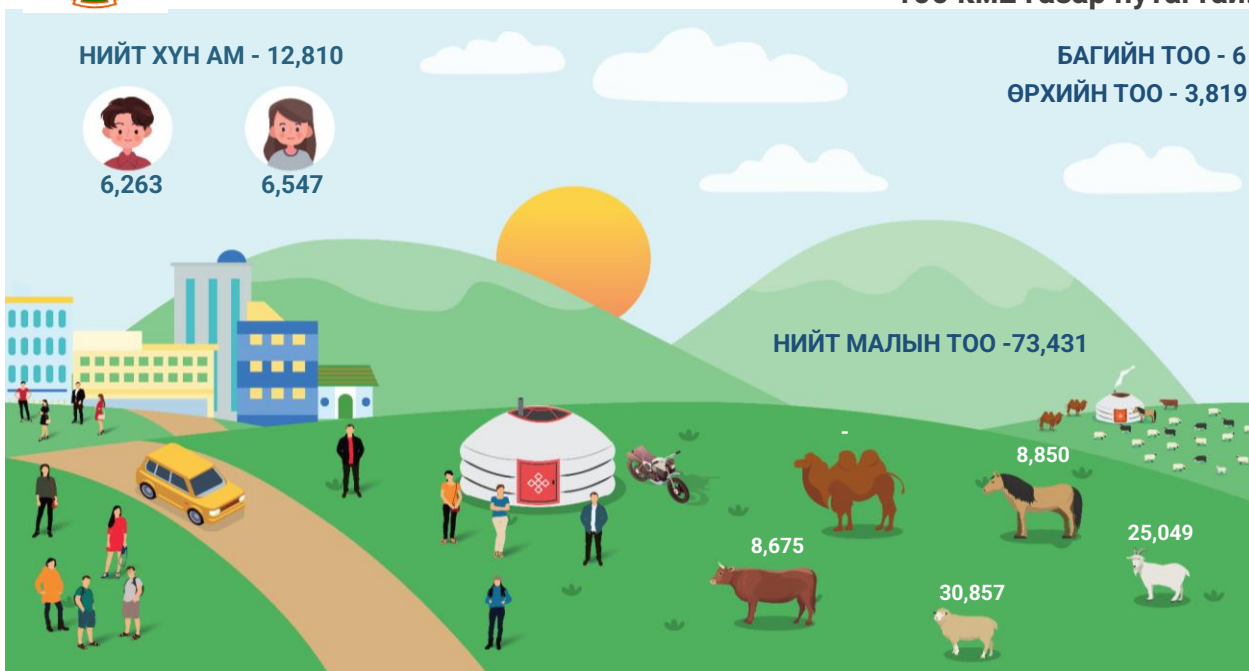
СУМЫН ОНХС

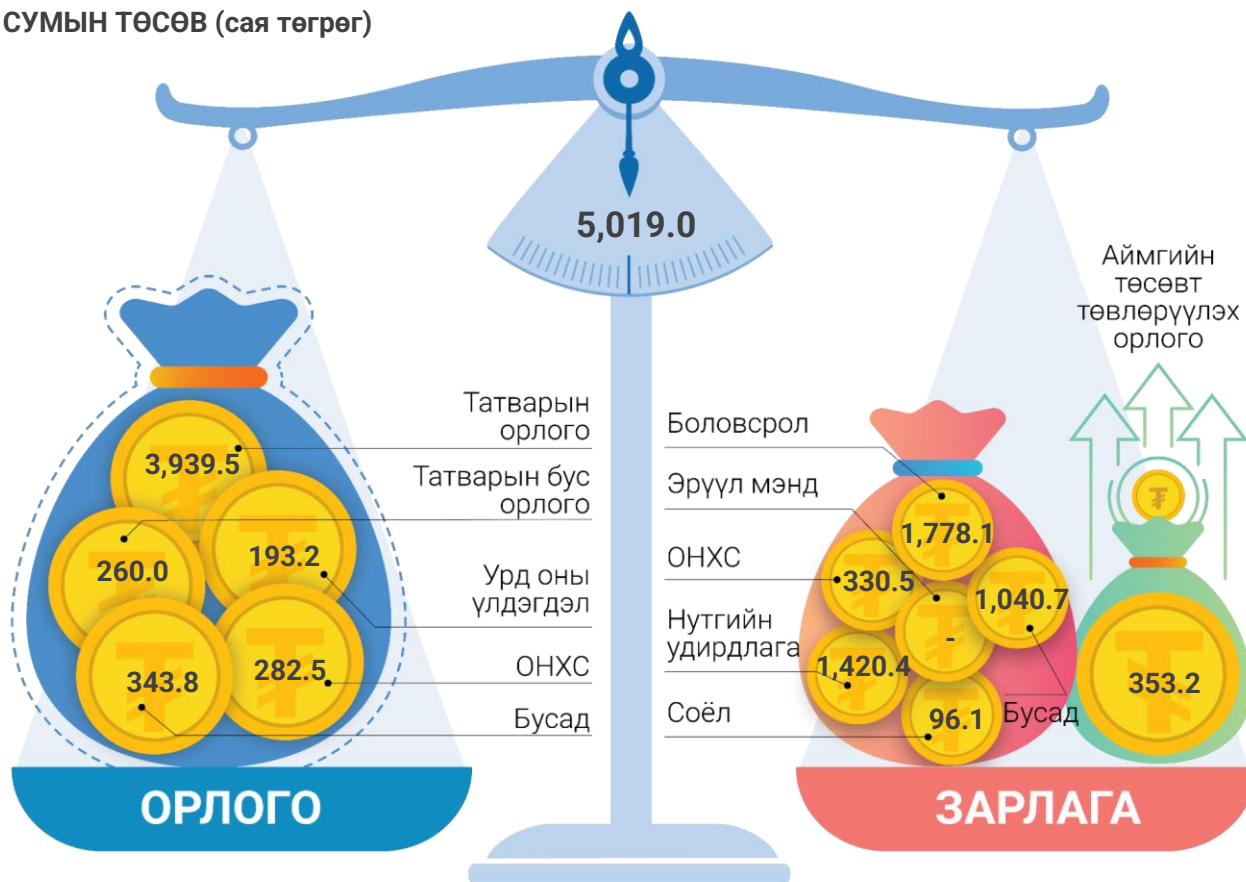

БУЛГАН СУМ

100 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

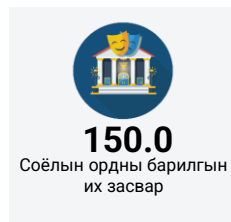
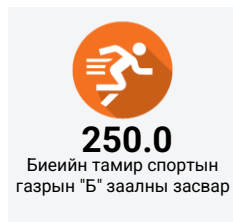
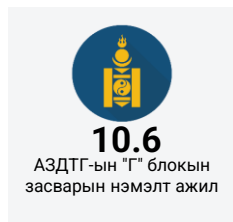
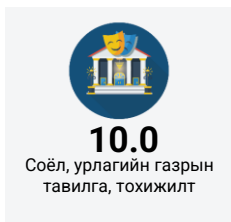
УЛСЫН ТӨСӨВ

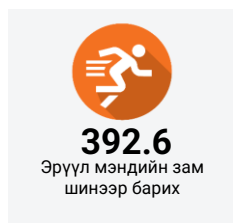
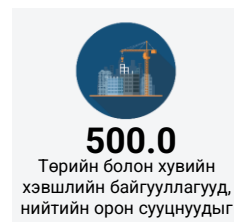
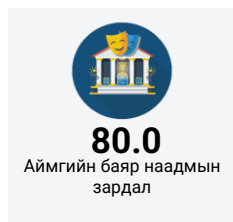
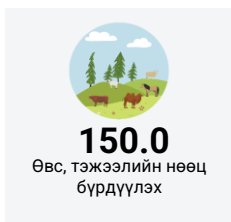
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

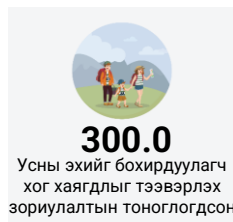
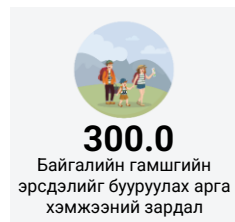
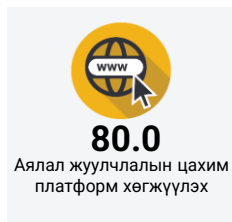
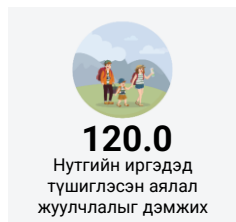
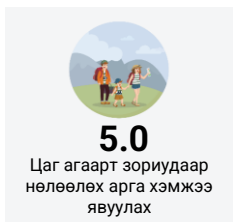
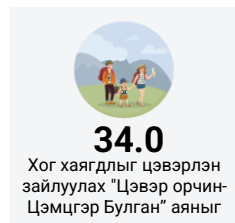
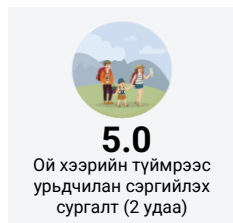
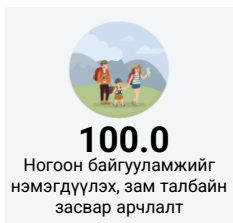
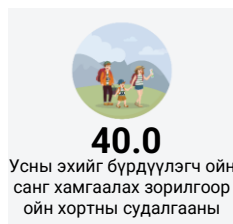
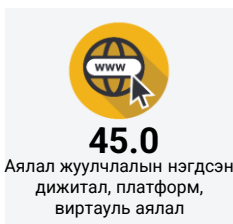
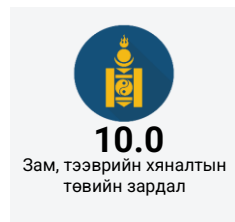
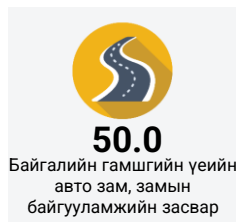
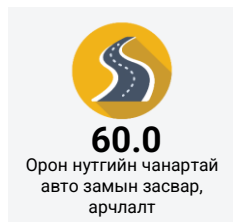
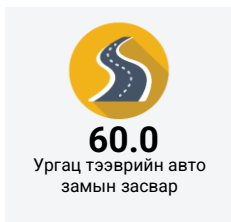
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

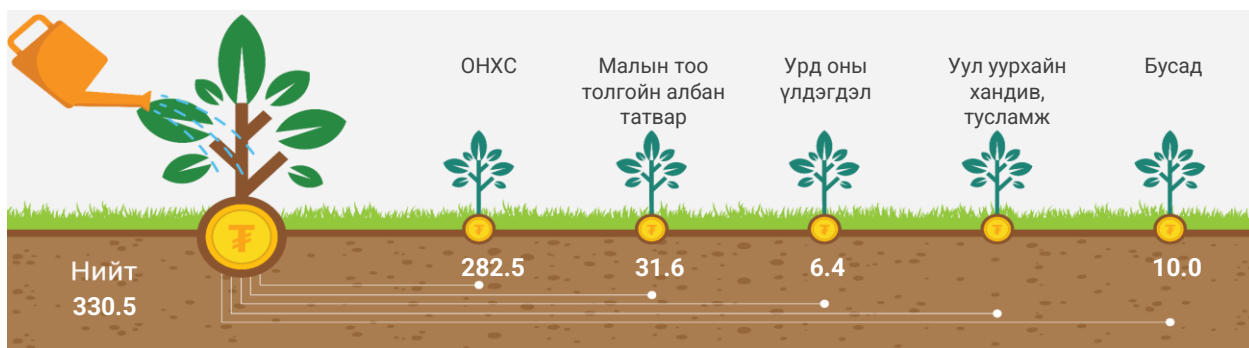
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

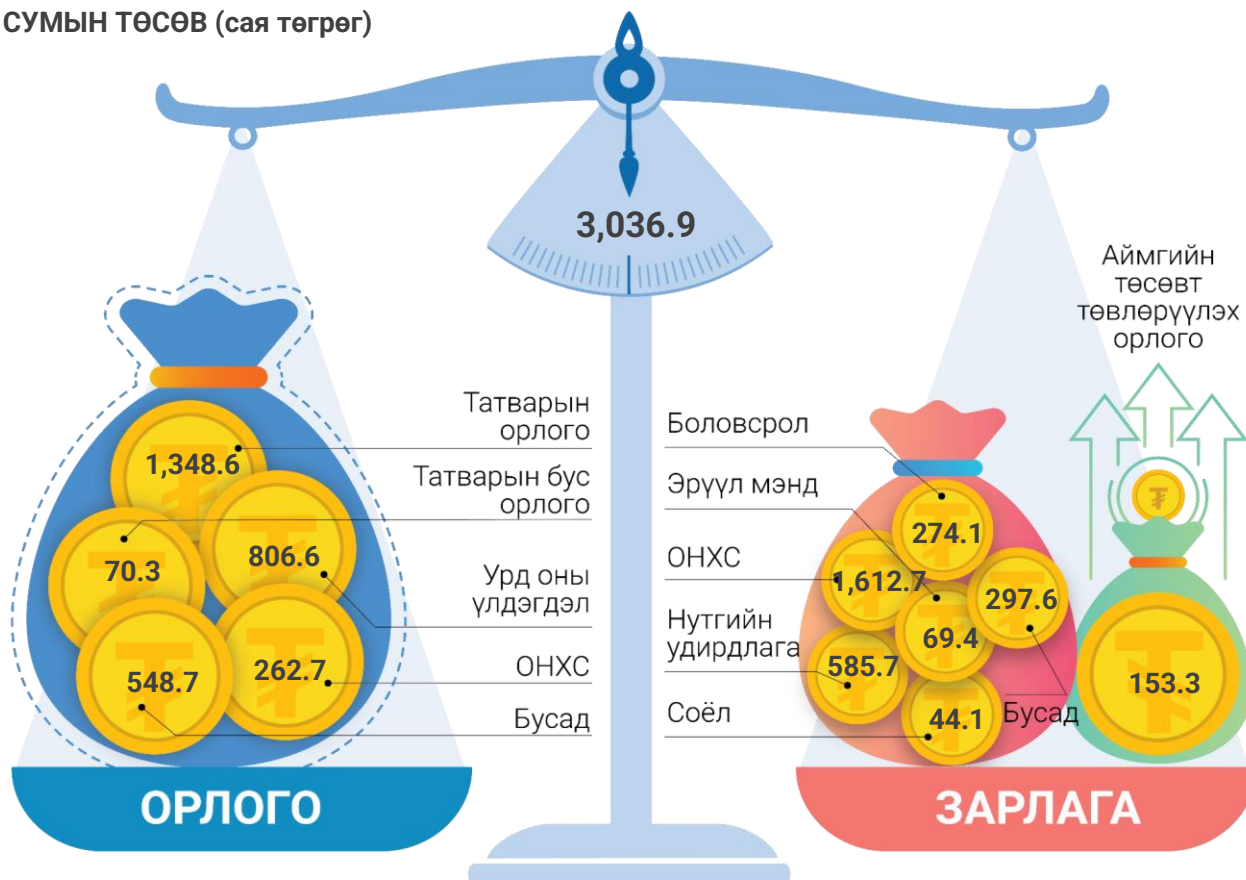

БҮРЭГХАНГАЙ СУМ

3,498 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

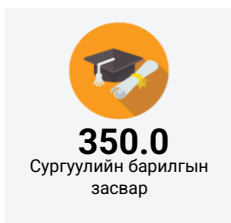
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

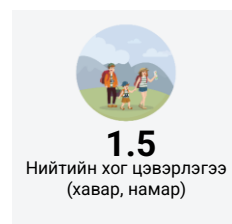
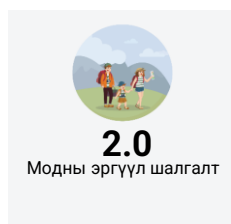
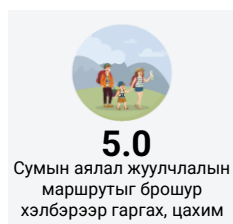
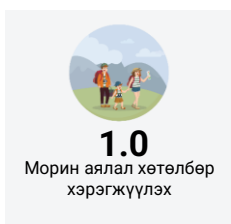
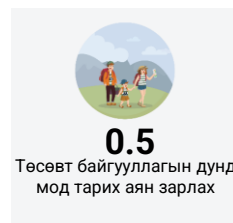
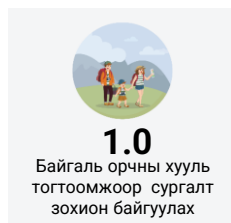
УЛСЫН ТӨСӨВ

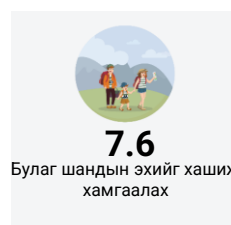
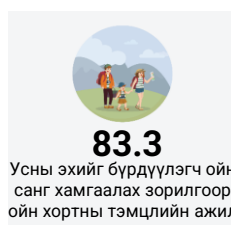
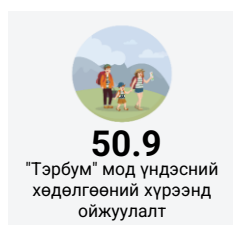
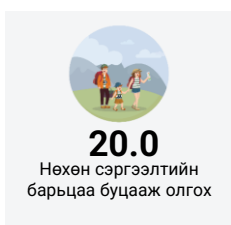
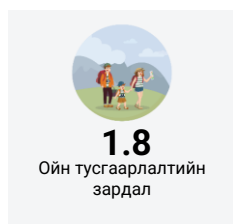
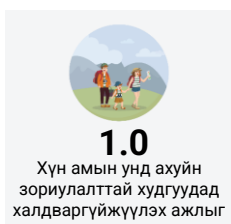
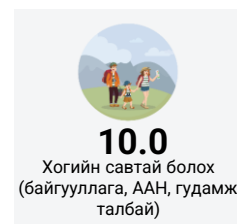
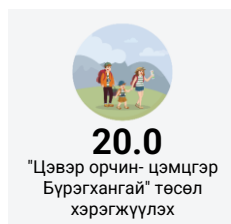
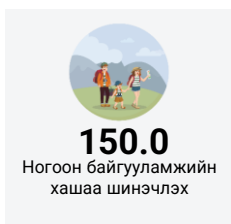
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

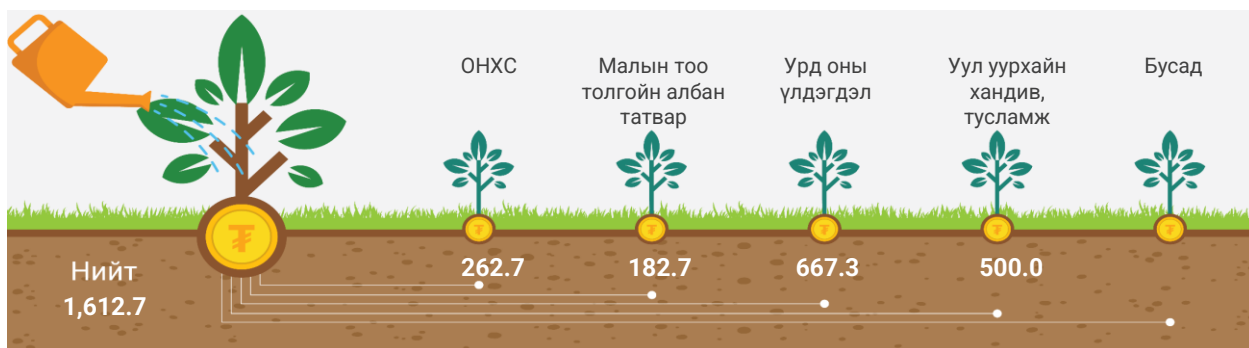
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

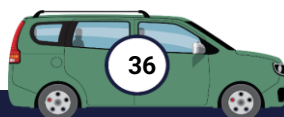
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

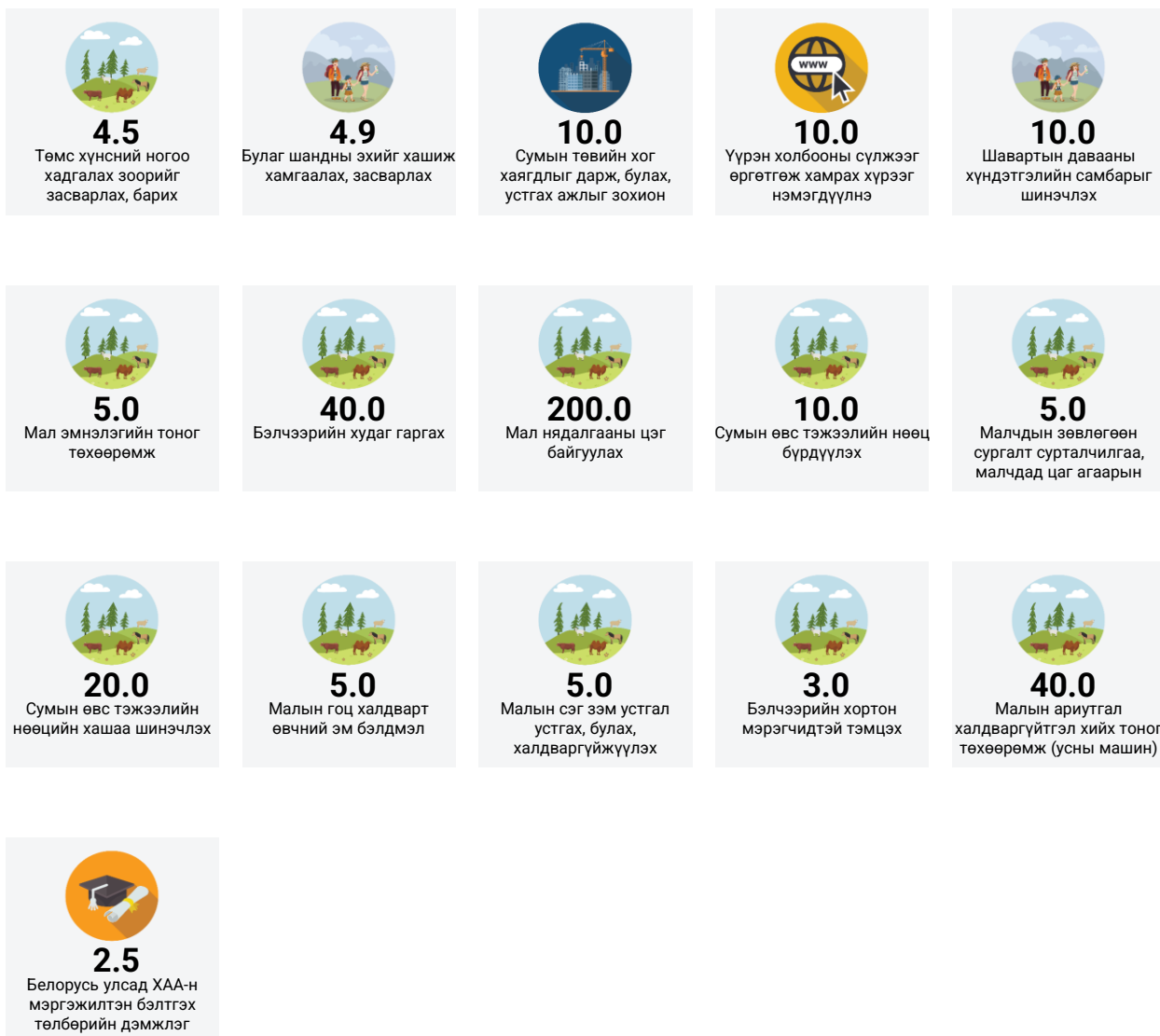
СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

СУМЫН ОНХС

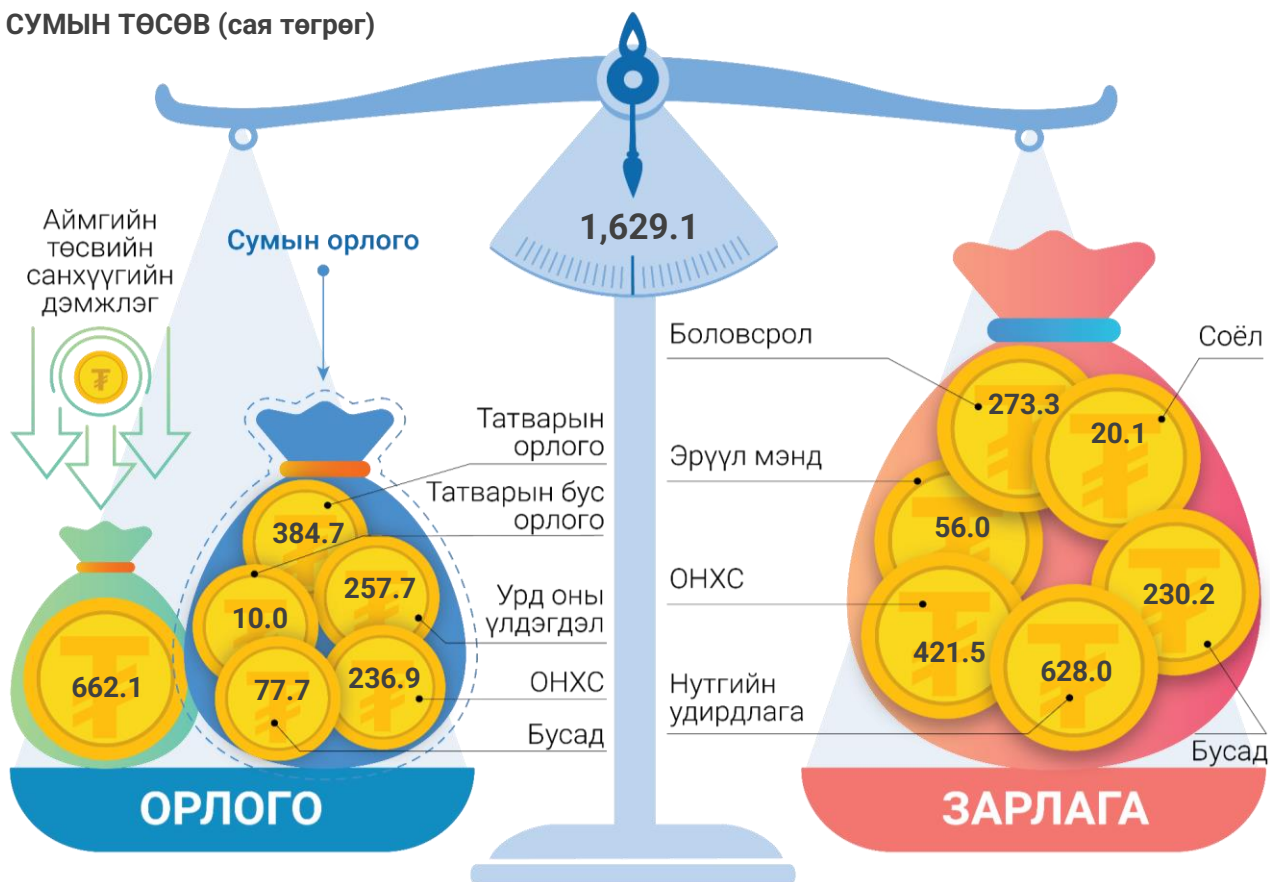

ГУРВАНБУЛАГ СУМ

2,686 км² газар нутагтай.

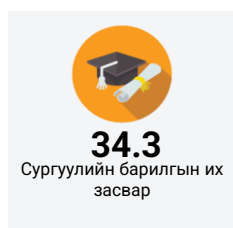
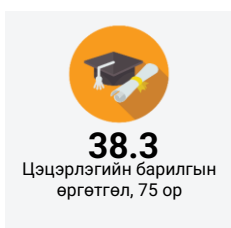
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

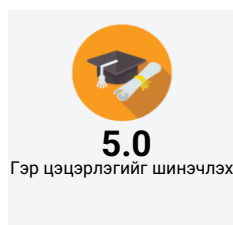
УЛСЫН ТӨСӨВ

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

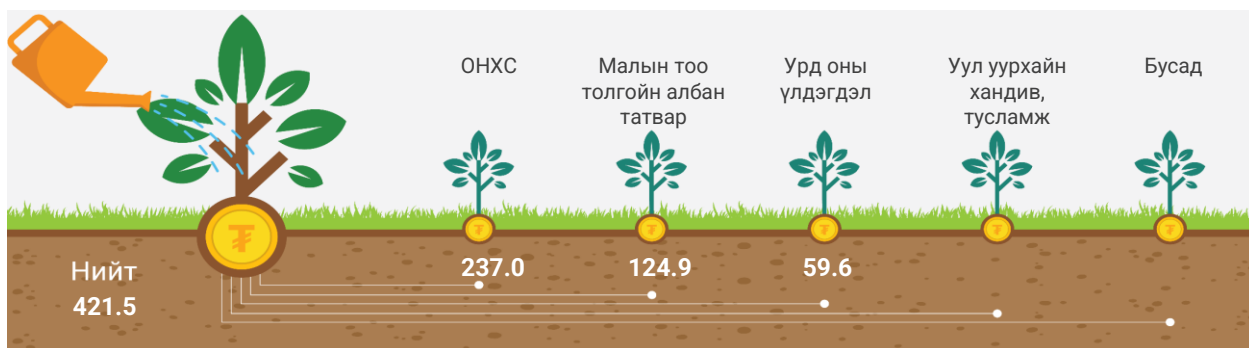
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

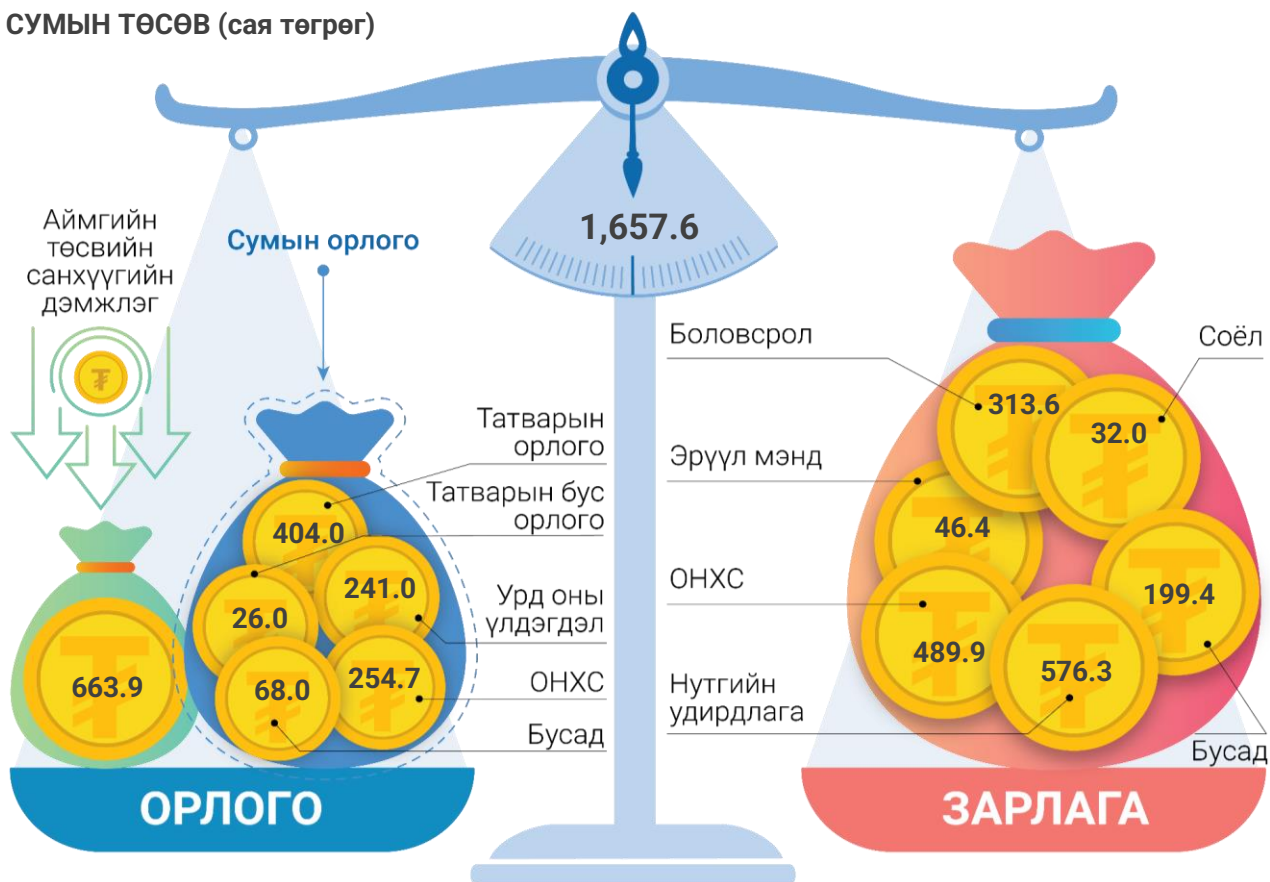

ДАШИНЧИЛЭН СУМ

2,319 км² газар нутагтай.

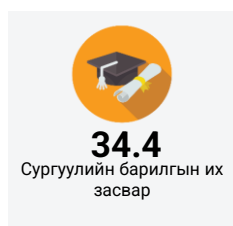
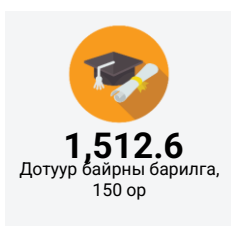
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

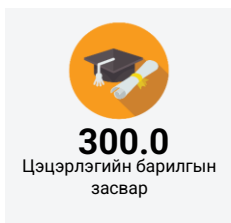
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

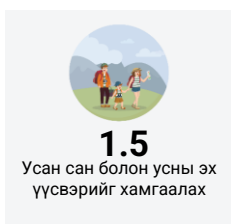
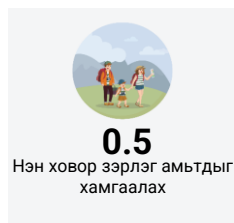
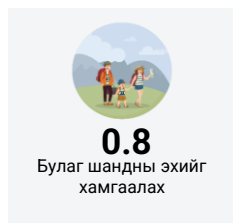
УЛСЫН ТӨСӨВ

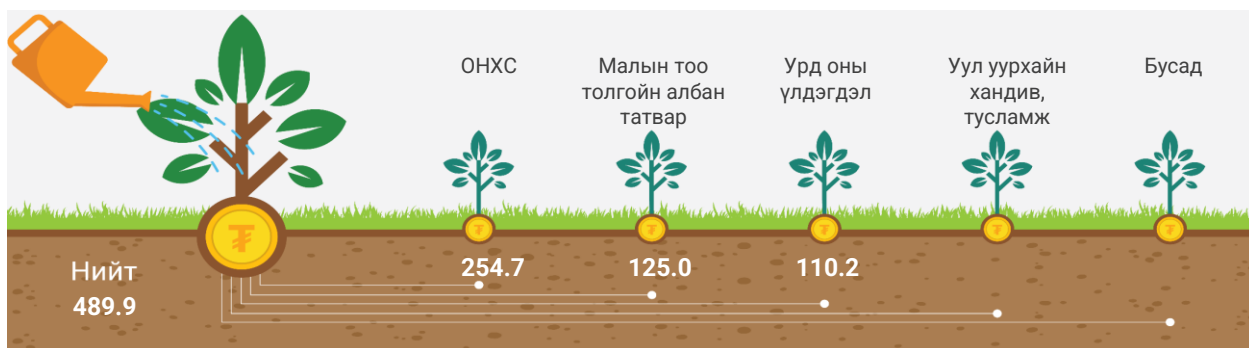
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

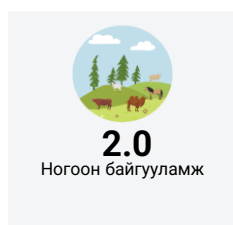
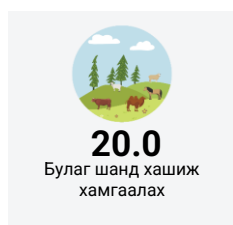
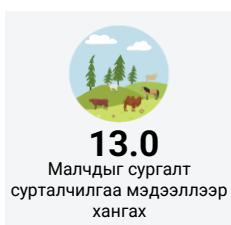
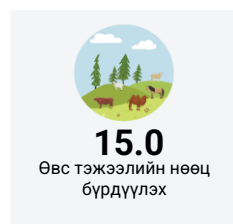
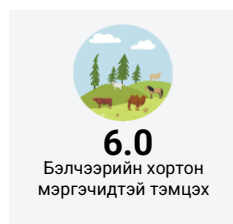
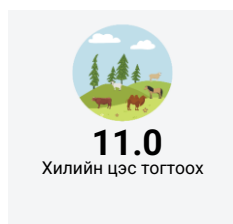
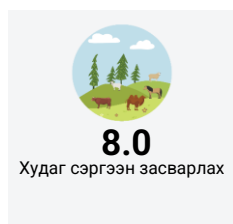
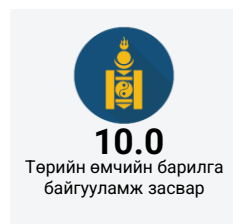
СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

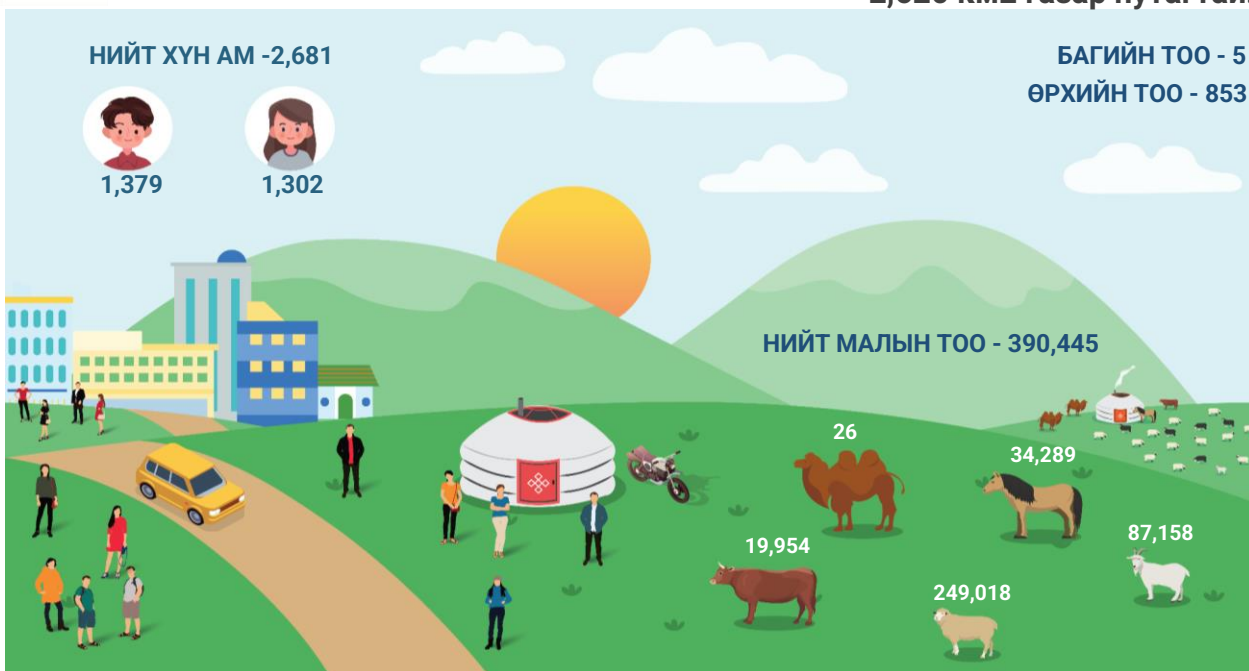
СУМЫН ОНХС

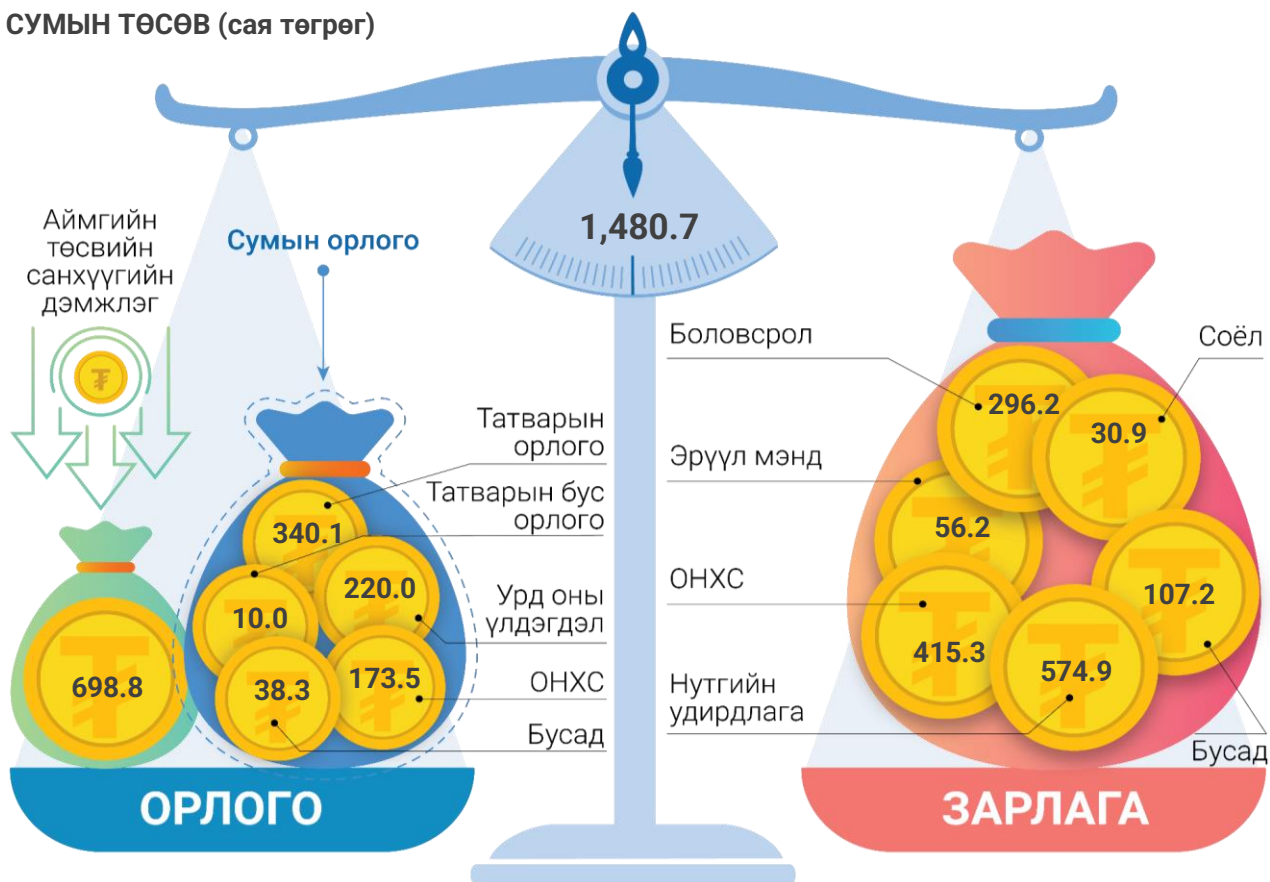

МОГОД СУМ

2,620 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

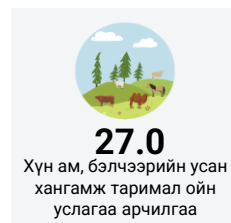
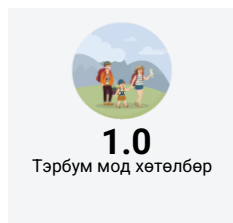
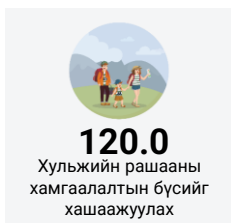
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

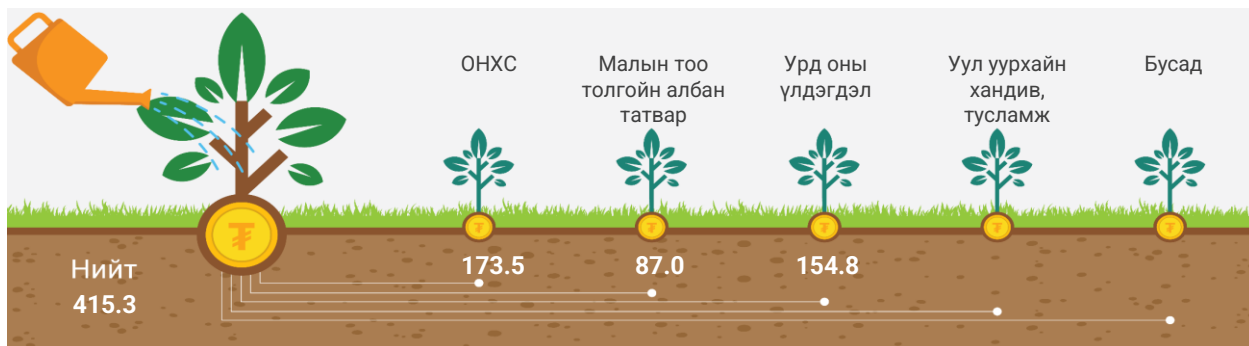
УЛСЫН ТӨСӨВ

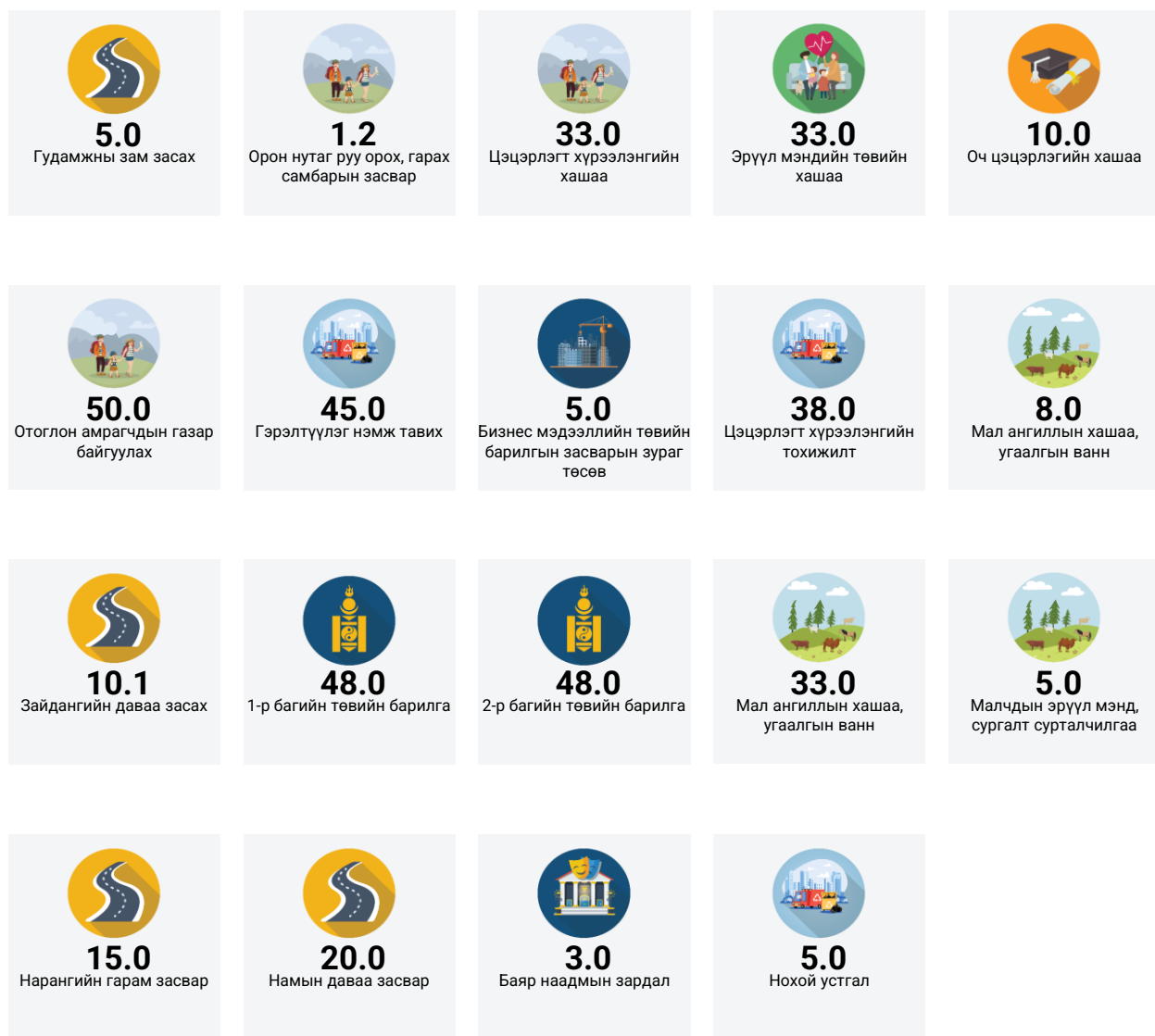
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

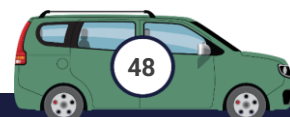
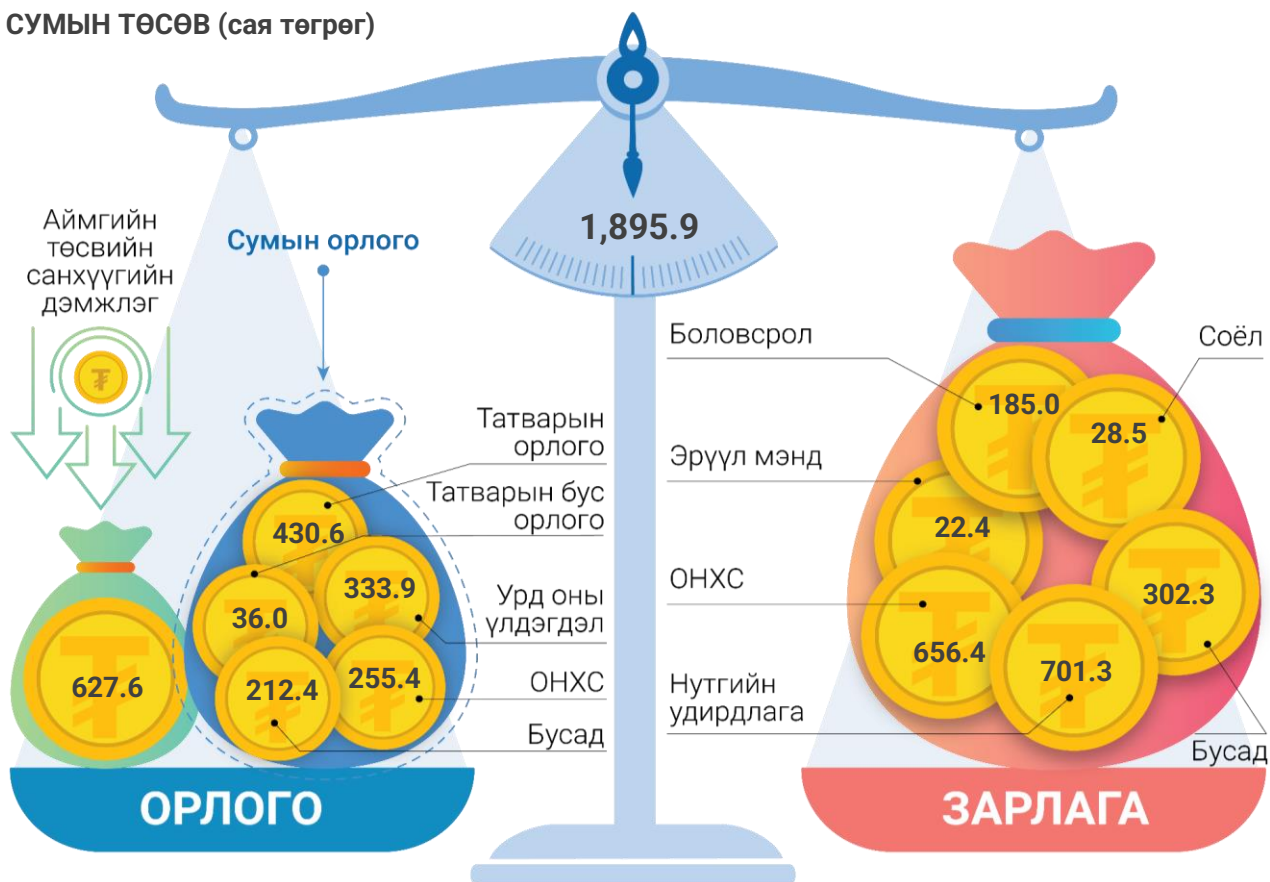

ОРХОН СУМ

4,215 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

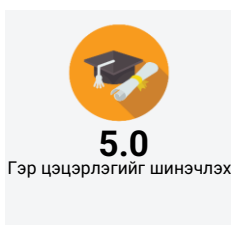
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

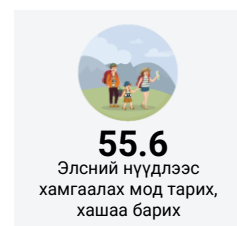
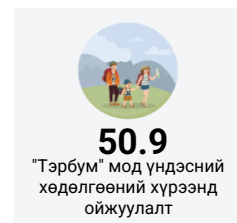
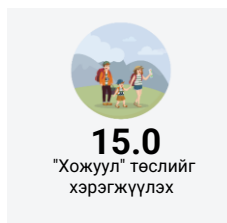
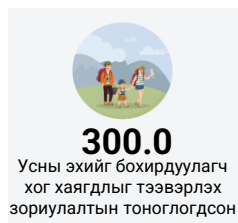
УЛСЫН ТӨСӨВ

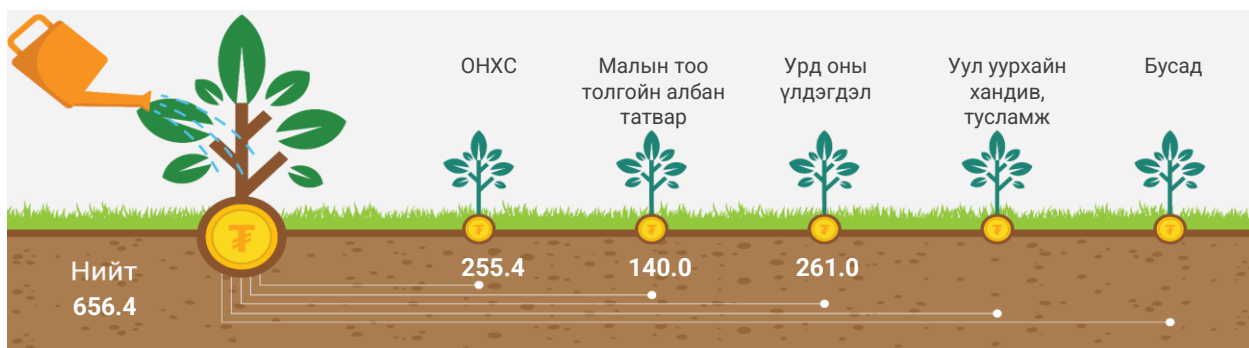
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

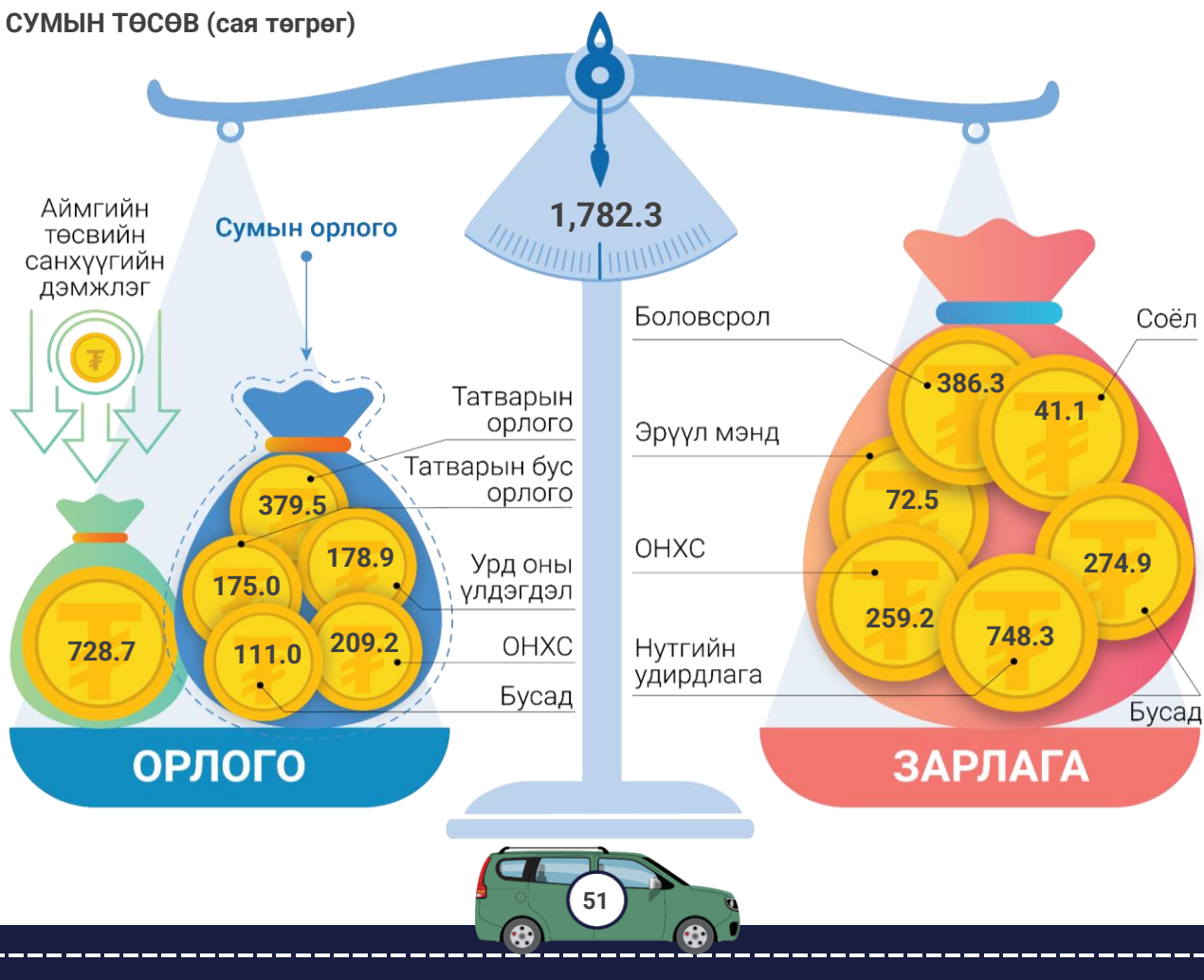

РАШААНТ СУМ

1,012 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

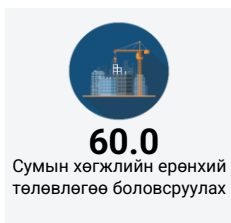
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

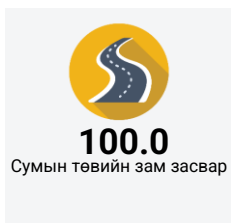
УЛСЫН ТӨСӨВ

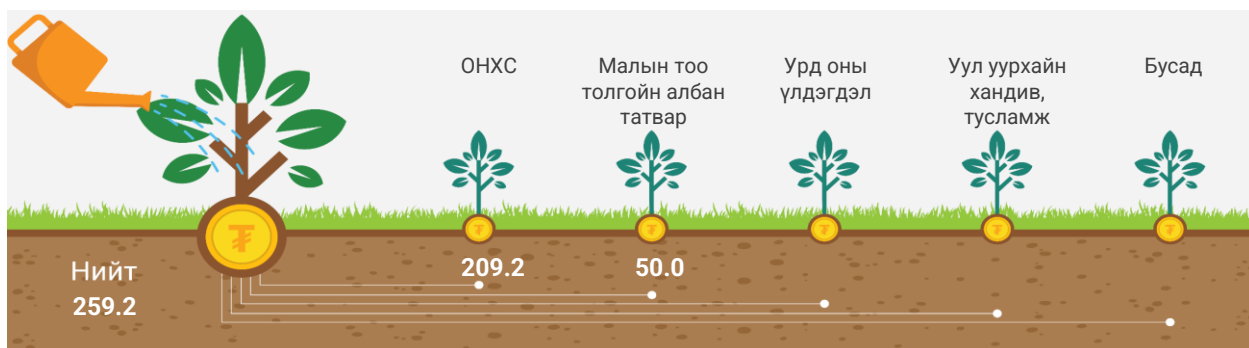
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

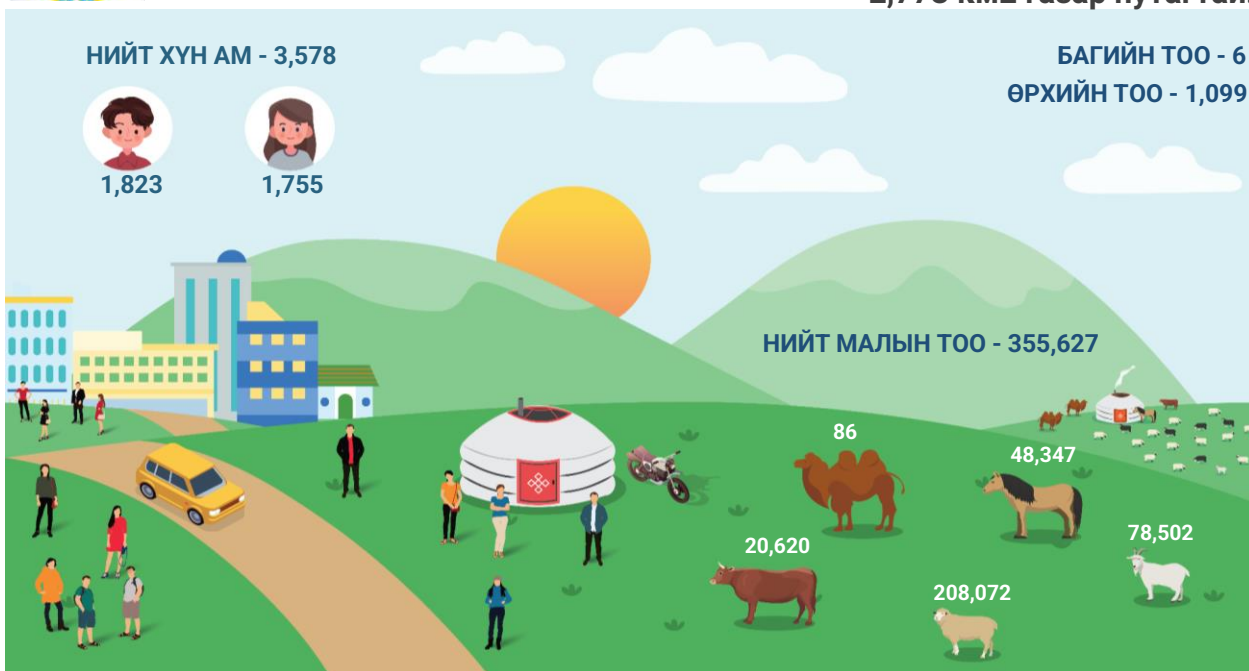
СУМЫН ОНХС

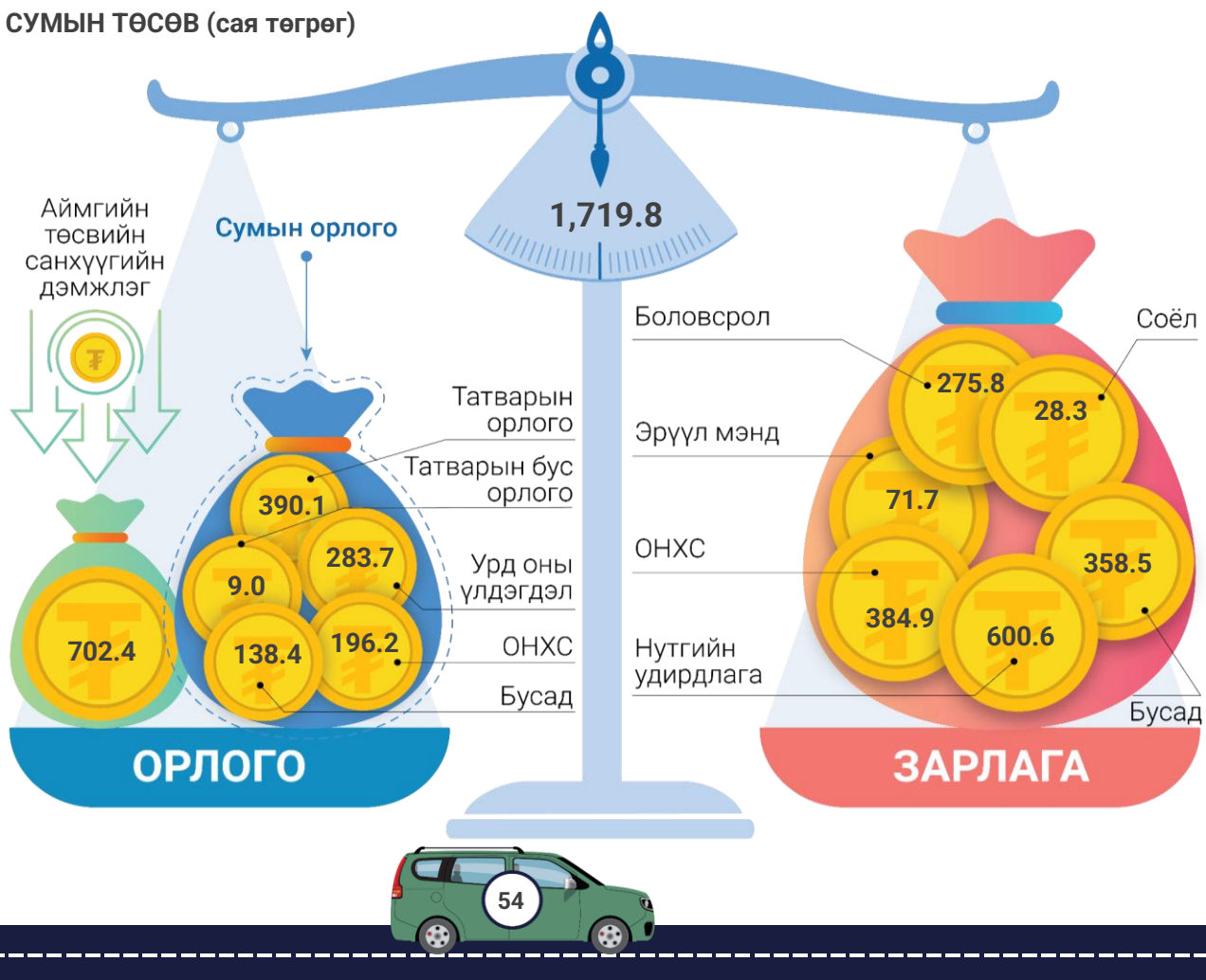

САЙХАН СУМ

2,773 км² газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

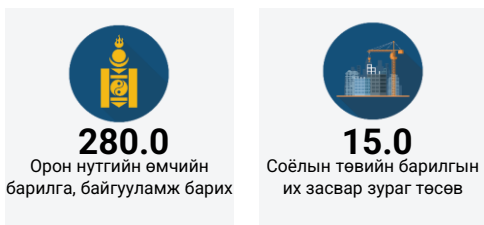
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

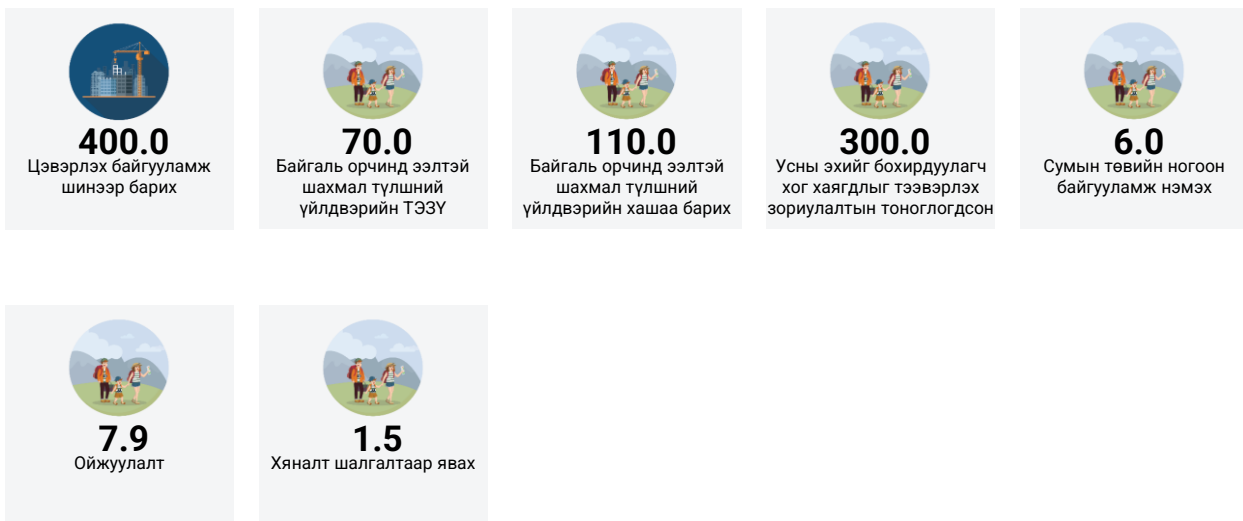
УЛСЫН ТӨСӨВ

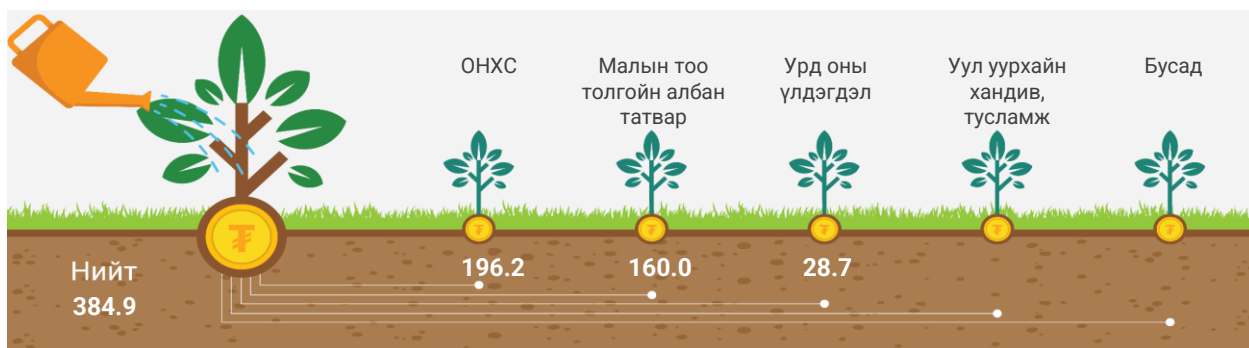
АЙМГИЙН ОНХС

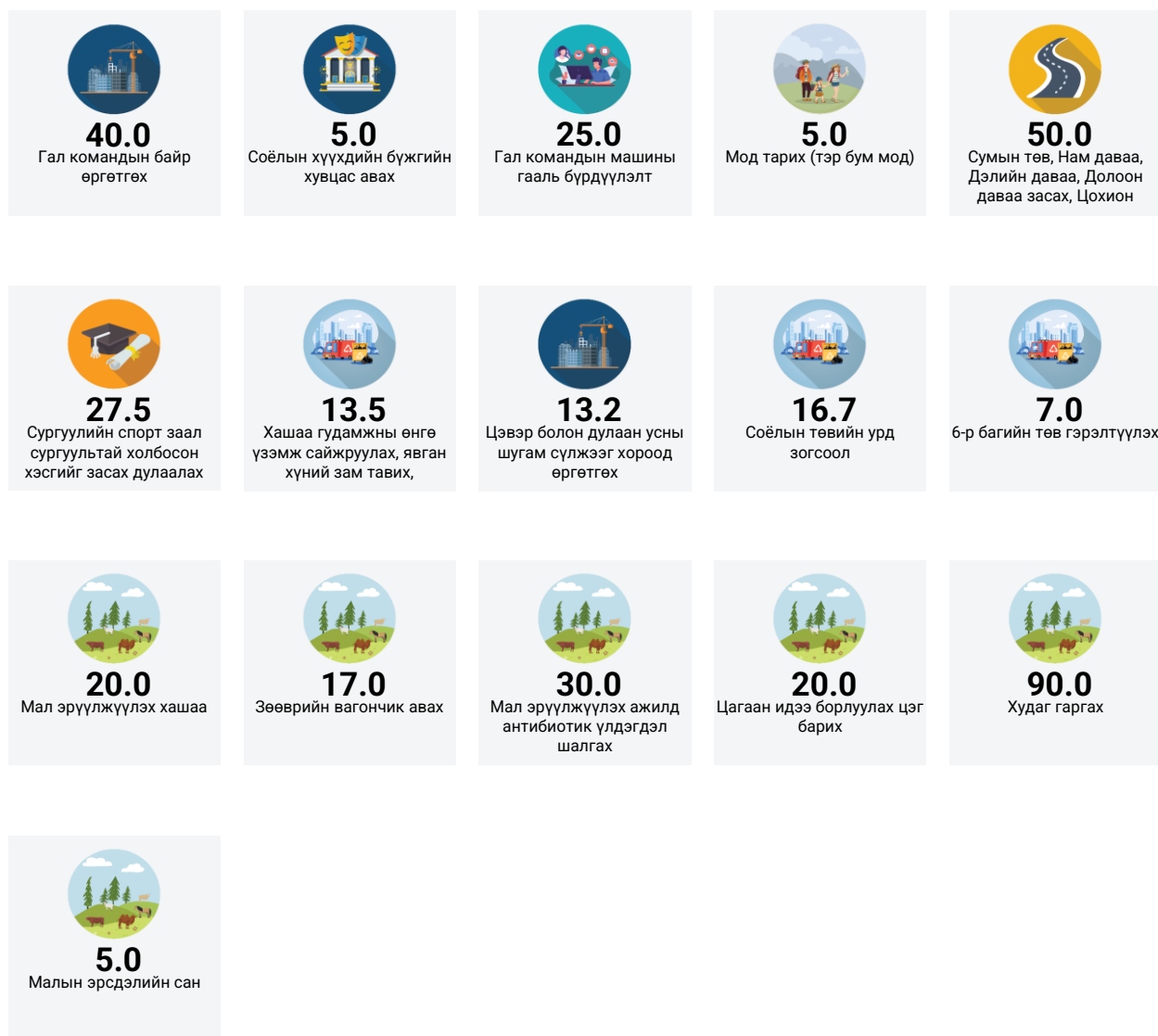
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

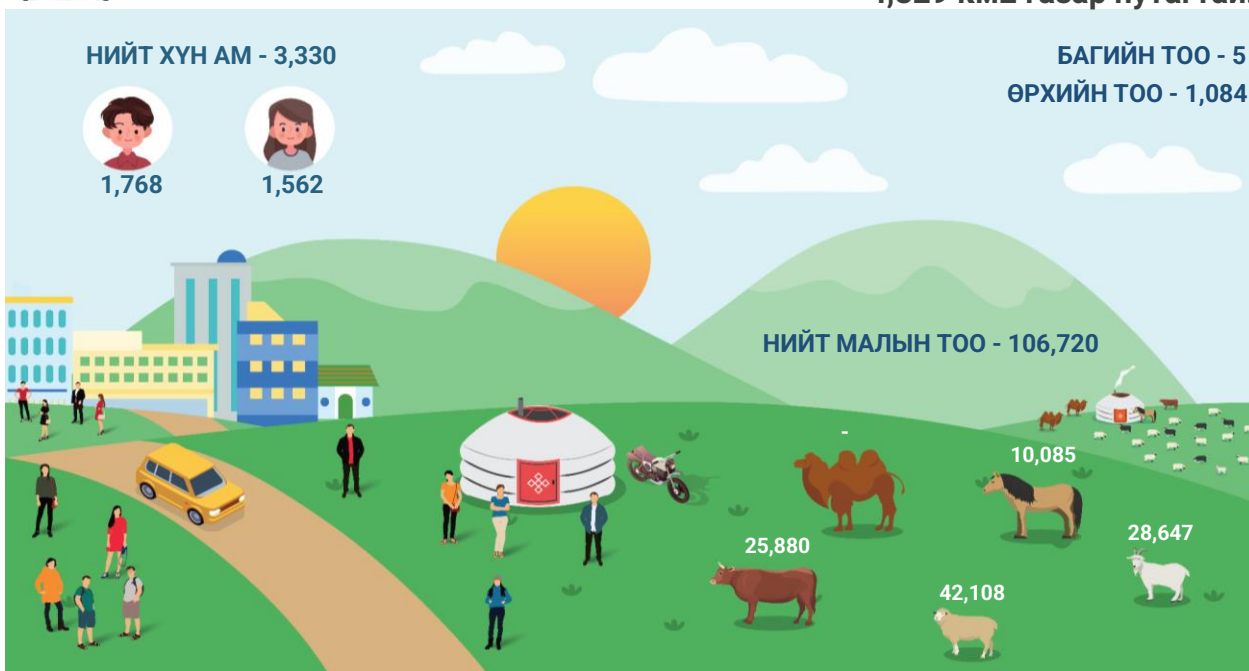
СУМЫН ОНХС

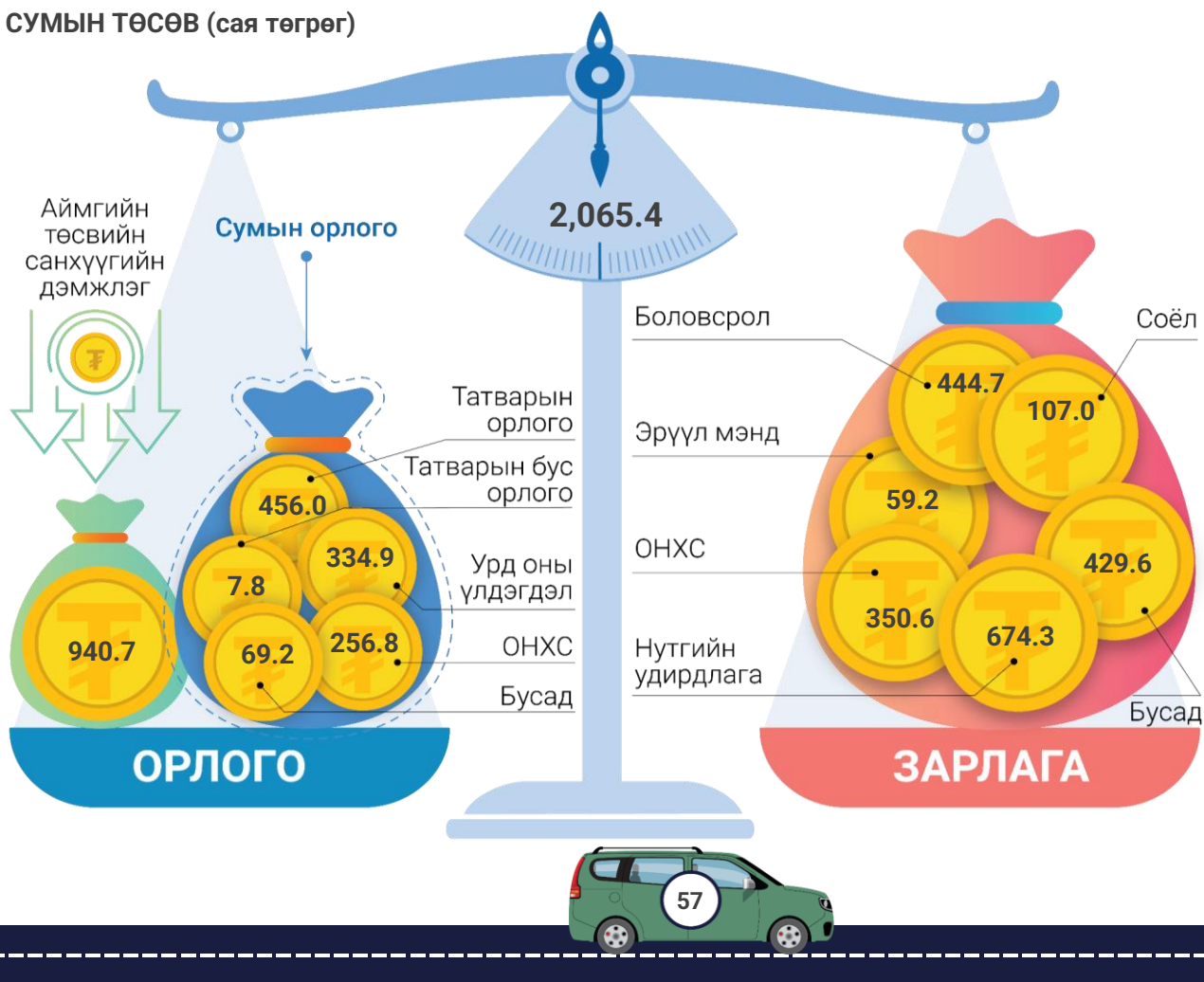

СЭЛЭНГЭ СУМ

4,829 км² газар нутагтай.

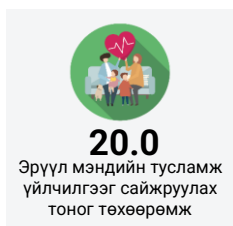
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

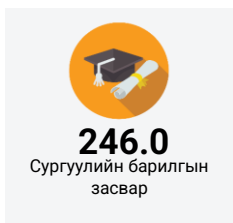
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

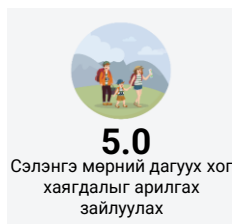
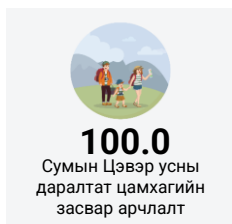
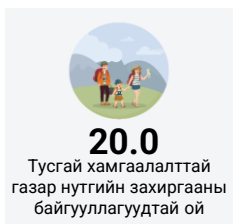
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

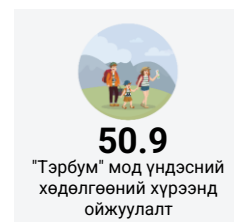
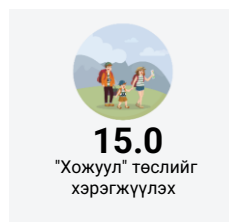
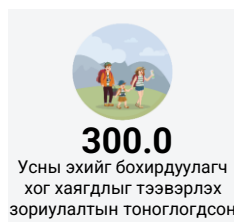
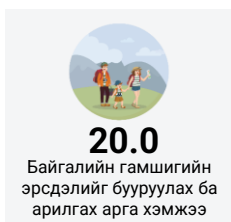
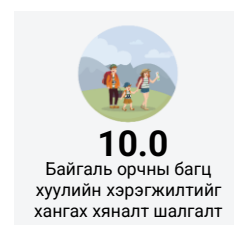
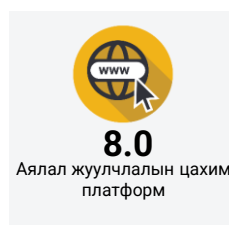
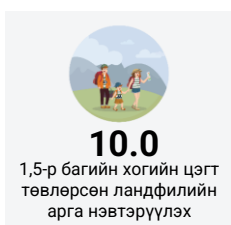
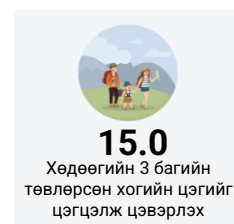
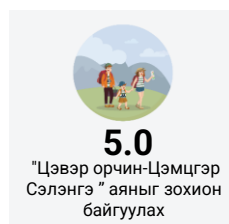
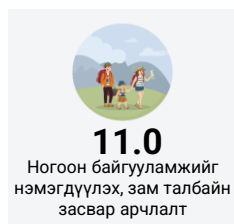
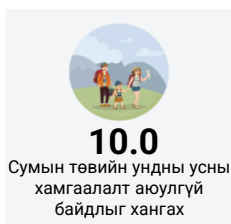
АЙМГИЙН ОНХС

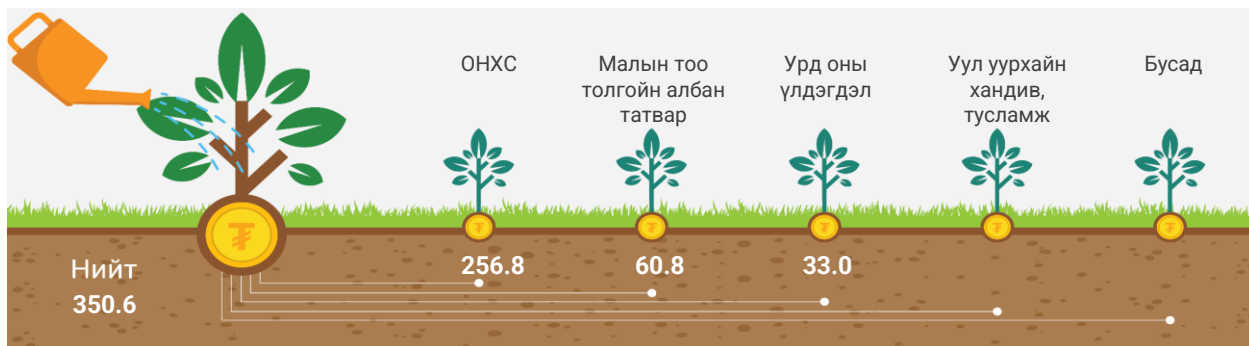
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

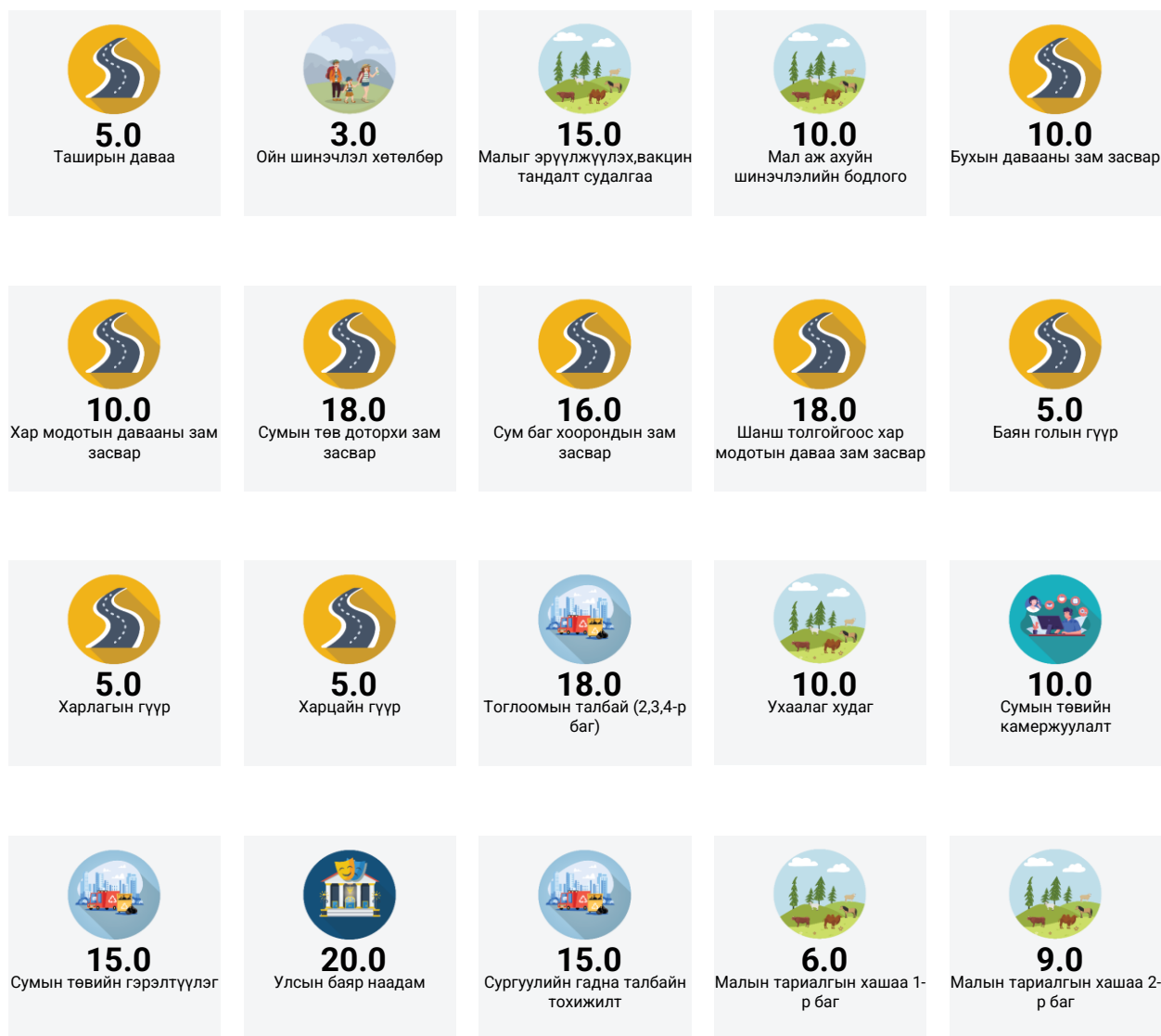
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

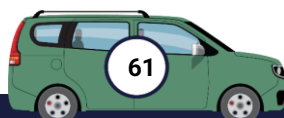
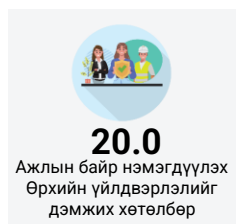
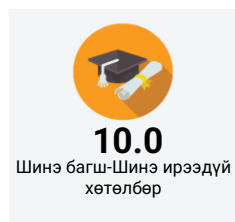
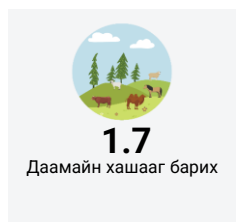
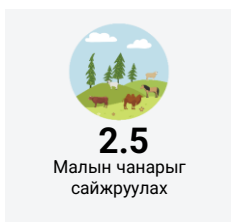
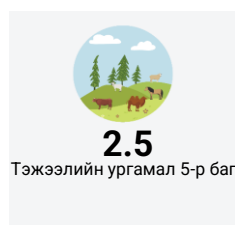
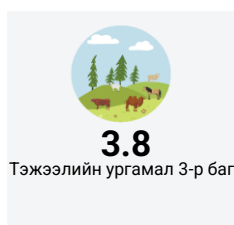
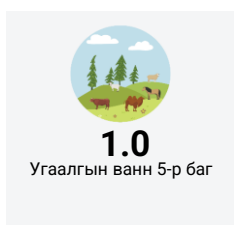
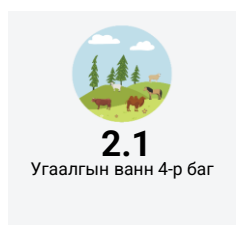
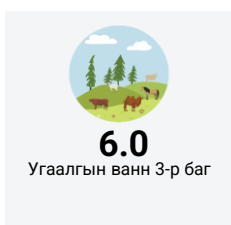
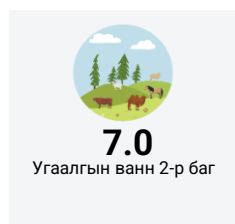
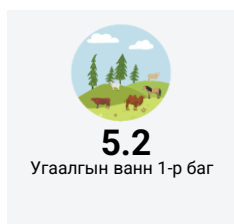
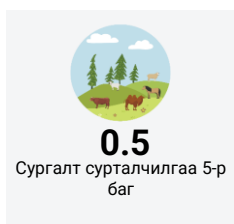
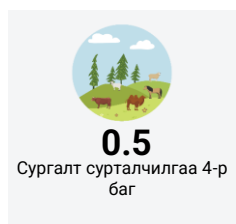
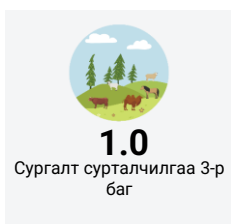
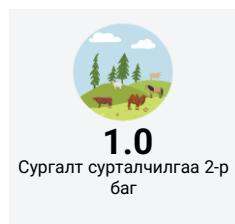
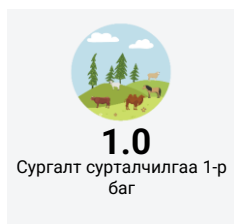
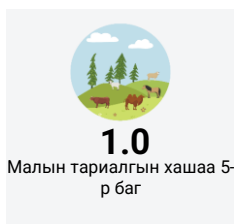
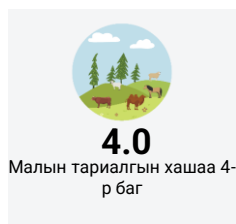
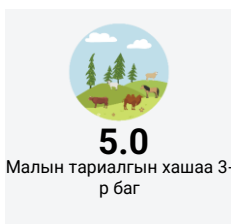
СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

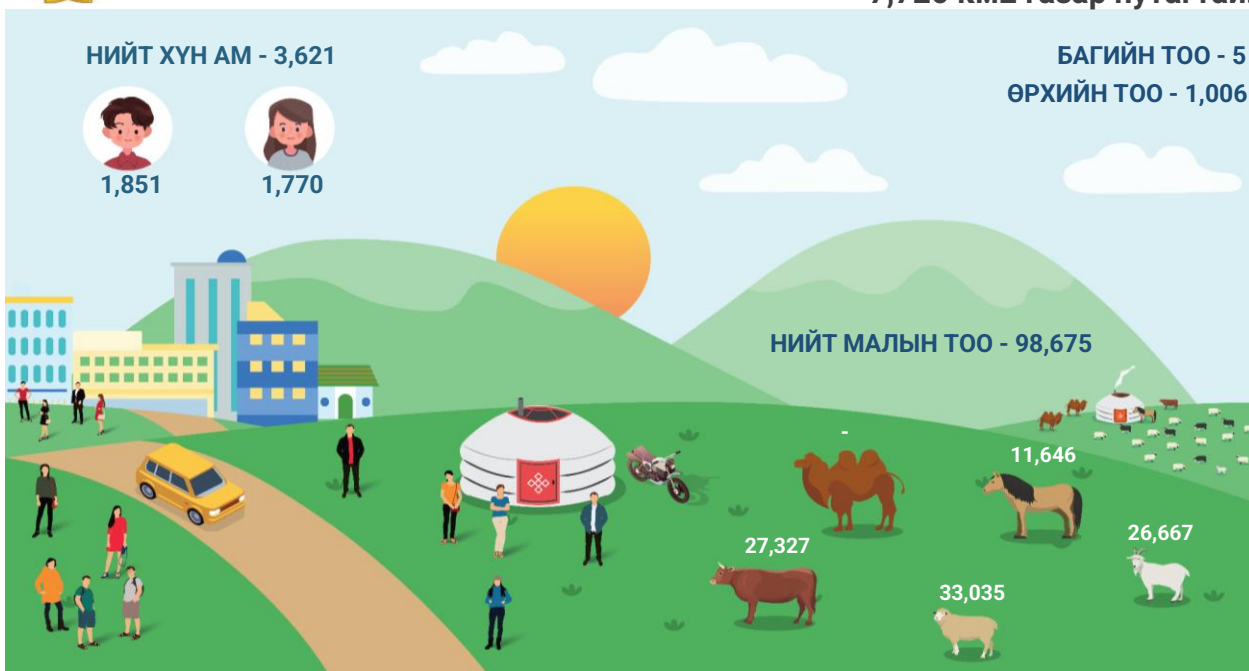
СУМЫН ОНХС

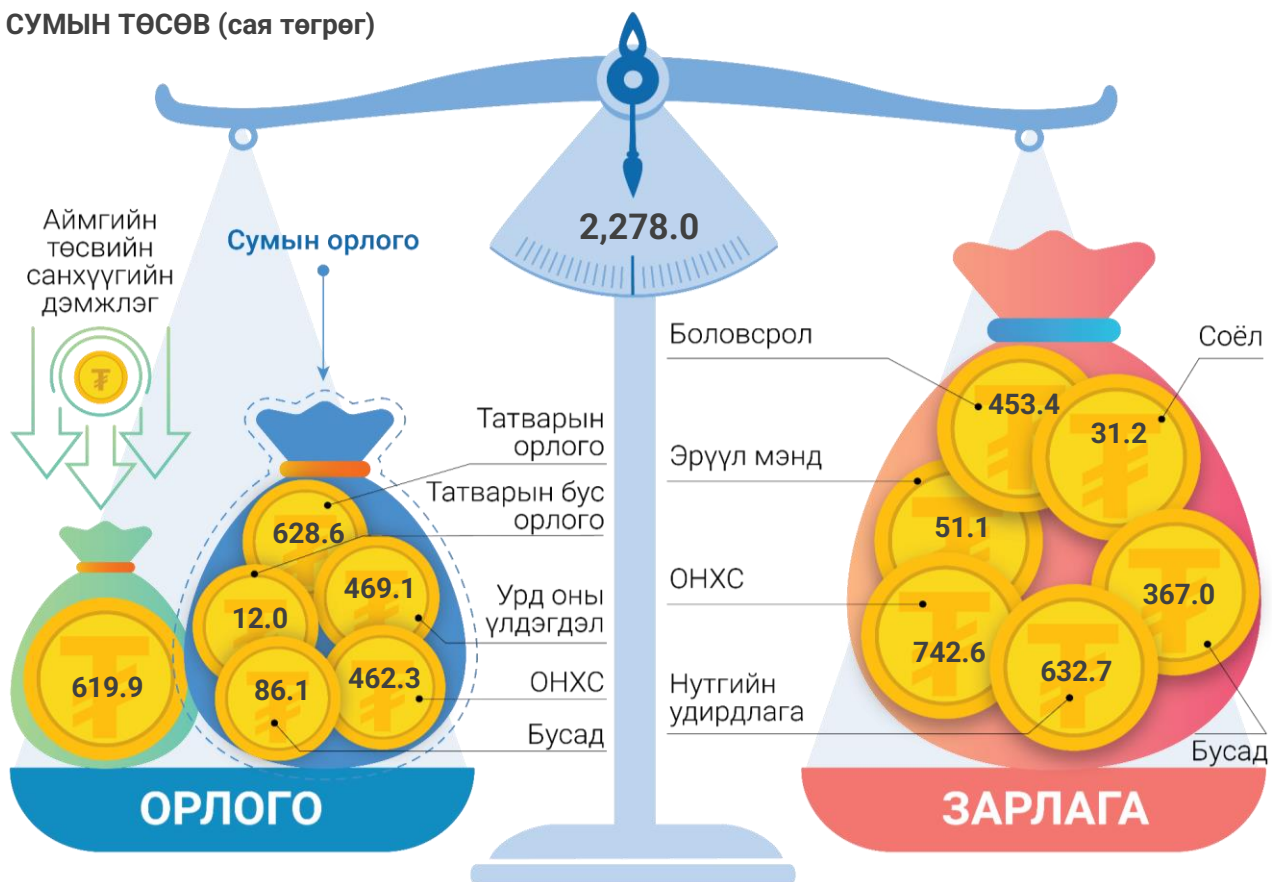

ТЭШИГ СУМ

7,720 км² газар нутагтай.

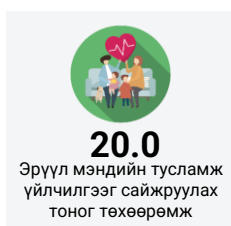
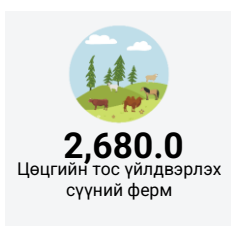
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

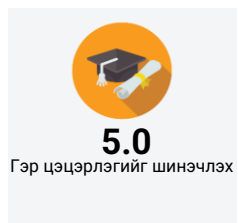
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

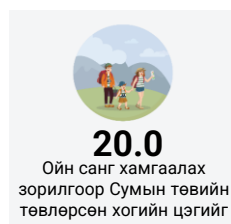
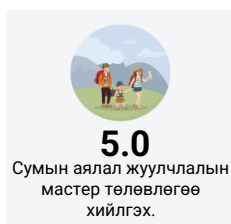
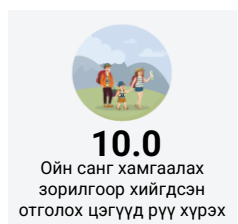
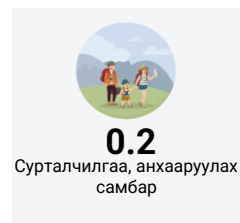
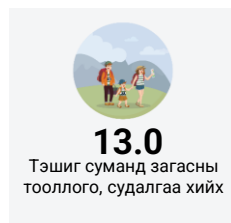
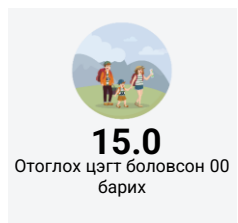
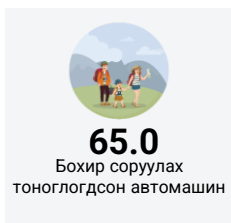
УЛСЫН ТӨСӨВ

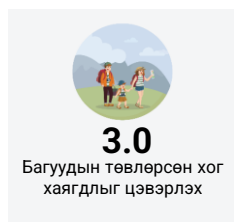
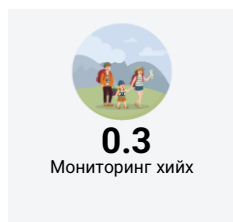
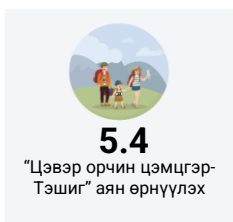
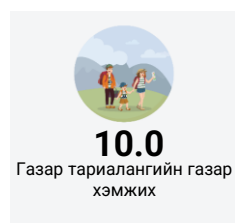
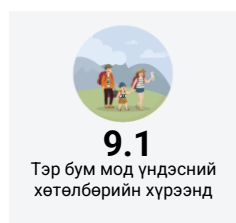
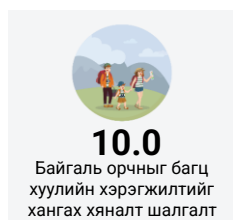
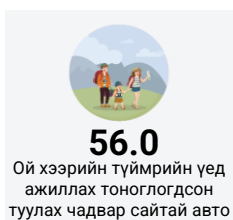
АЙМГИЙН ОНХС

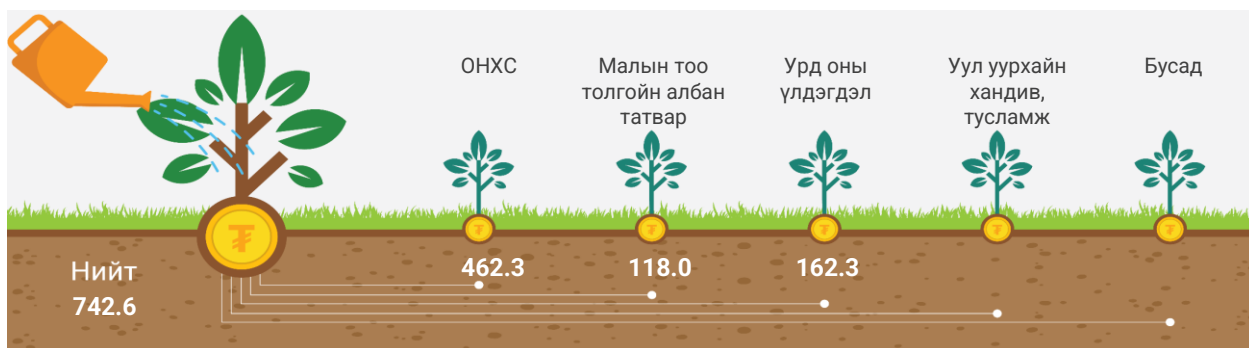
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

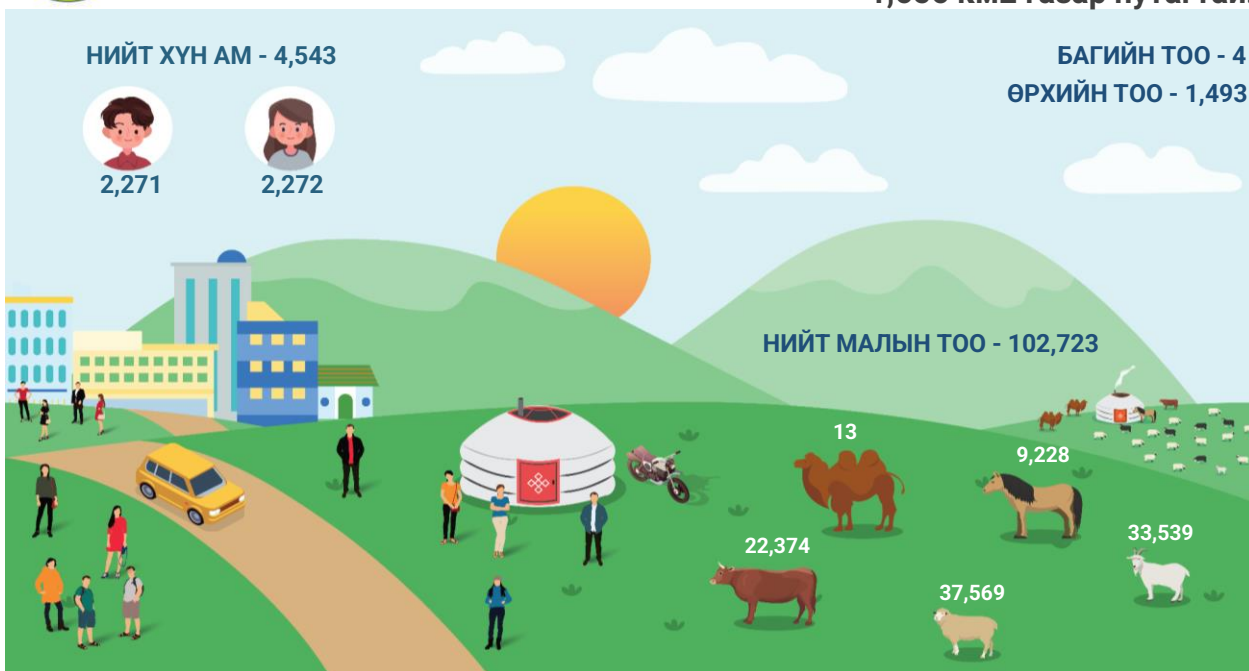
СУМЫН ОНХС

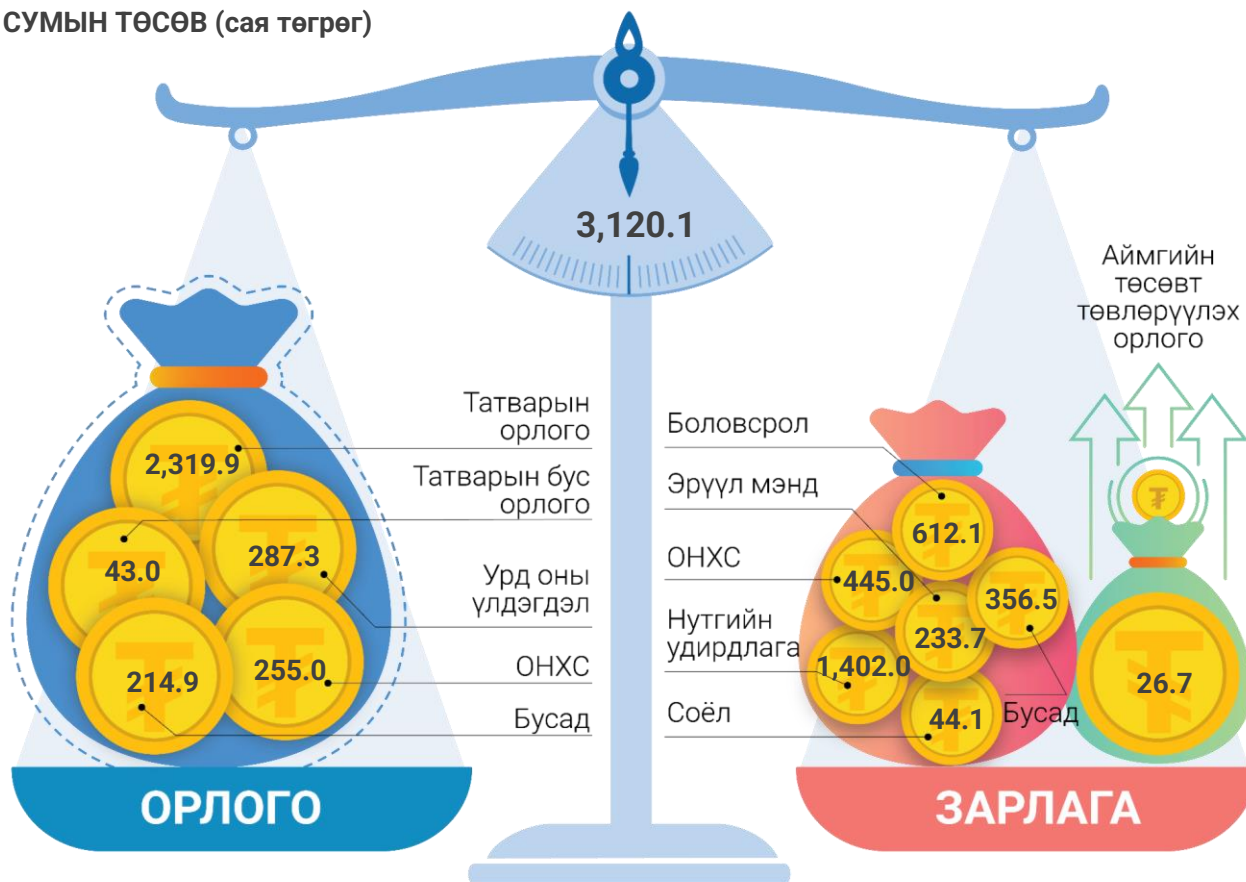

ХАНГАЛ СУМ

1,656 км² газар нутагтай.

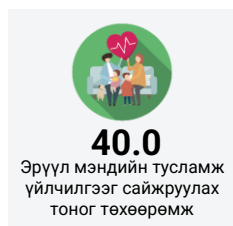
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

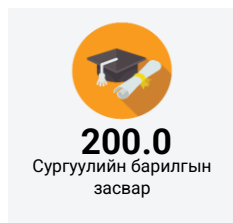
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

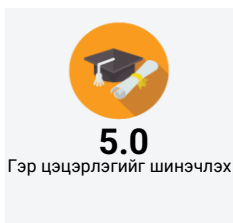
УЛСЫН ТӨСӨВ

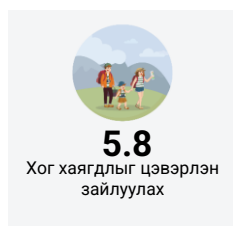
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

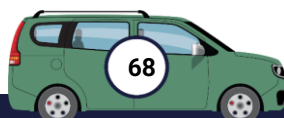
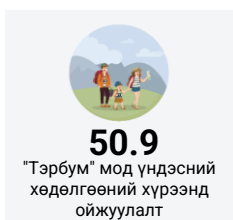
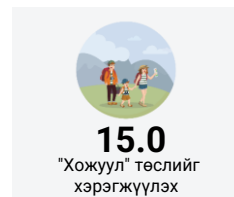
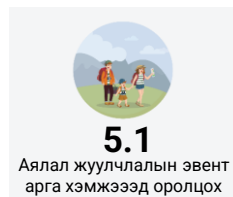
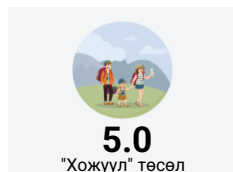
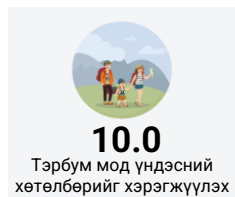
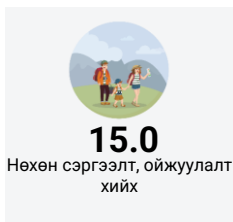
АЙМГИЙН ОНХС

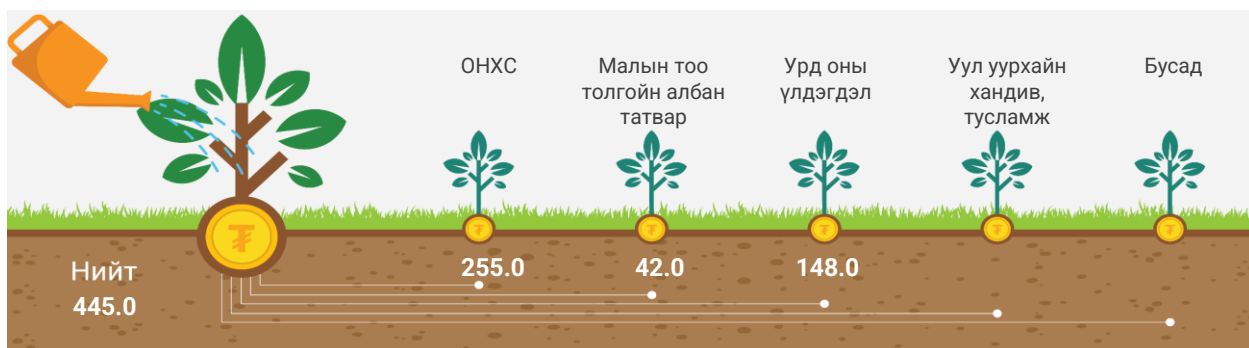
БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

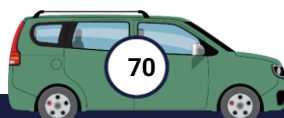
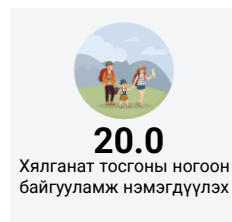
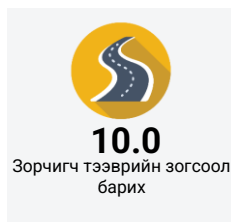
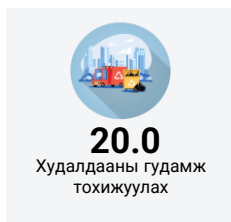
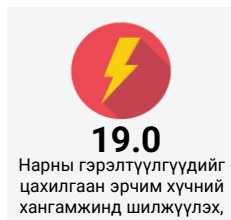
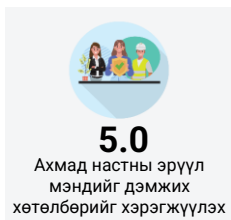
СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

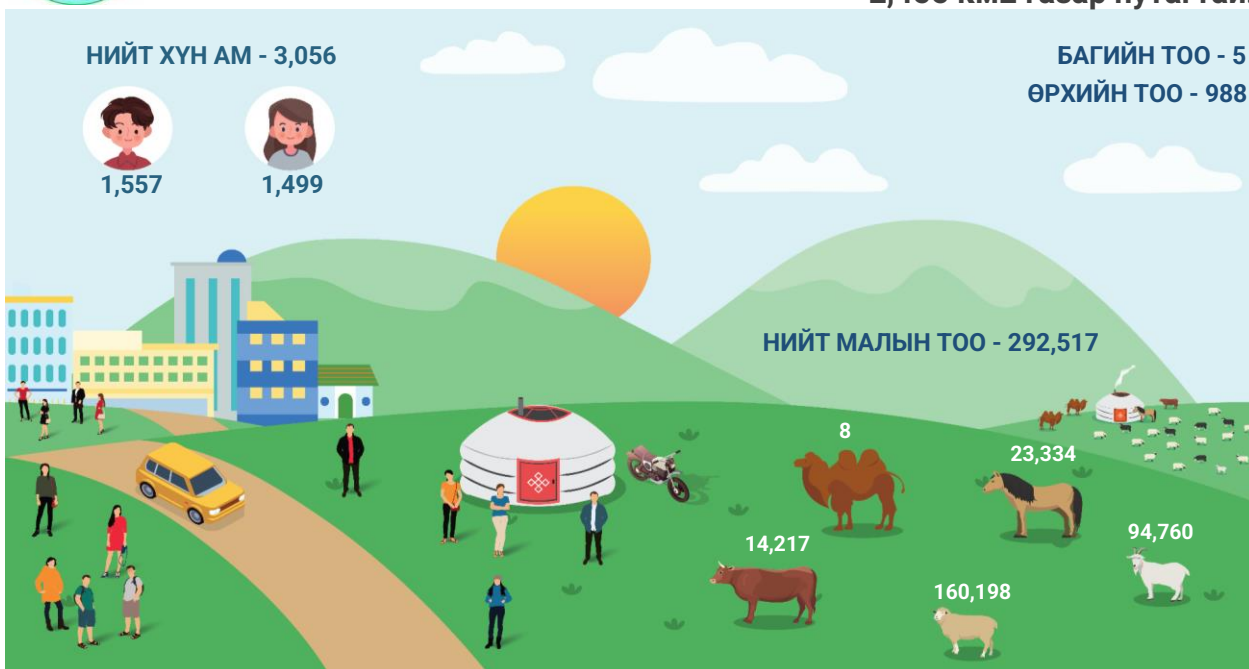
СУМЫН ОНХС

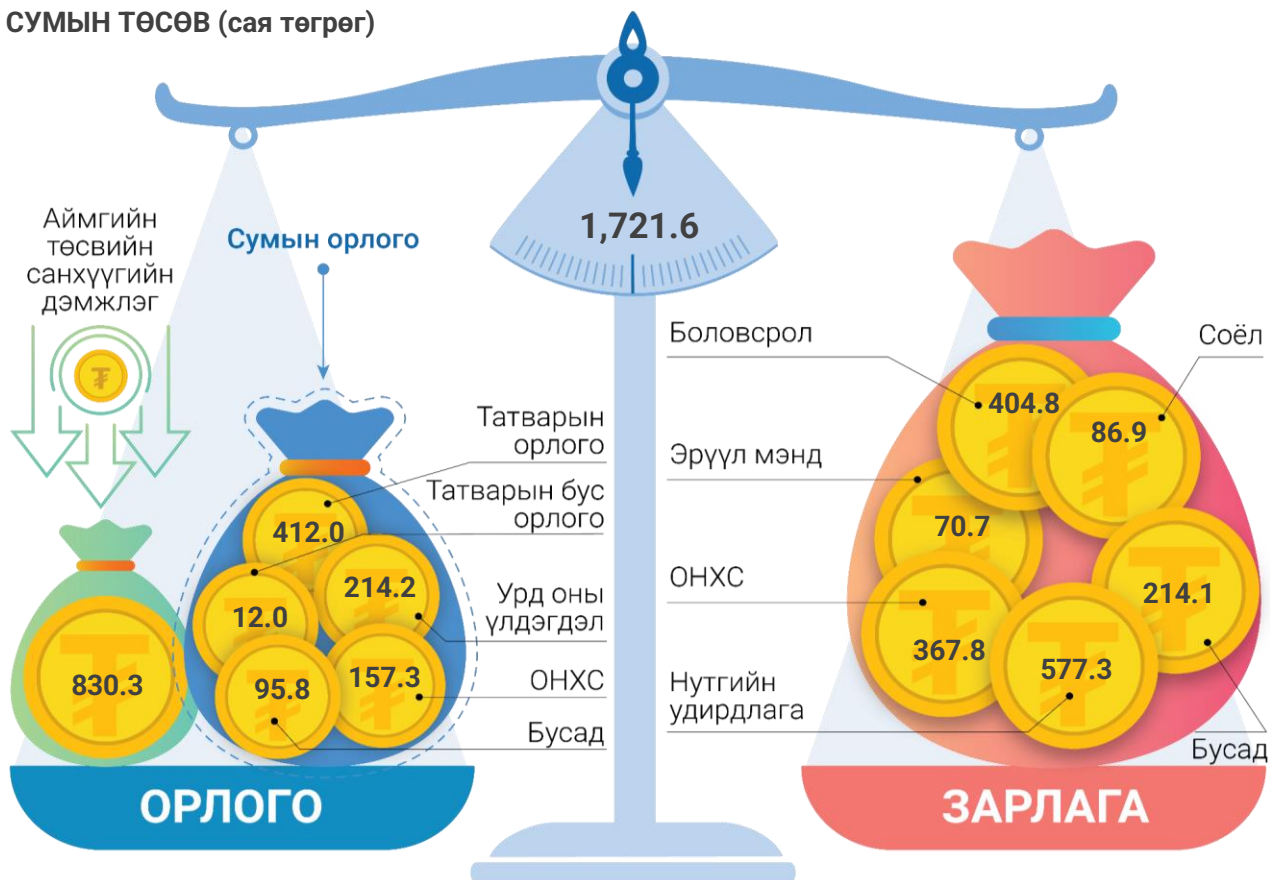

ХИШИГ-ӨНДӨР СУМ

2,455 км² газар нутагтай.

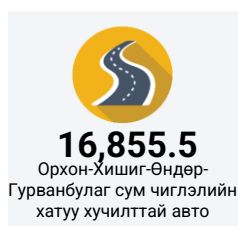
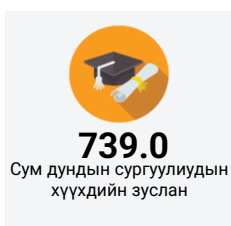
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

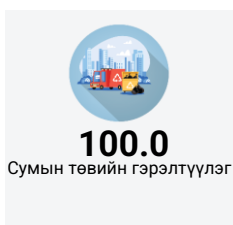
НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

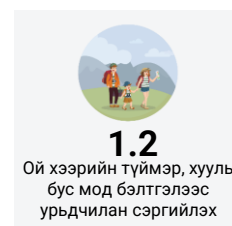
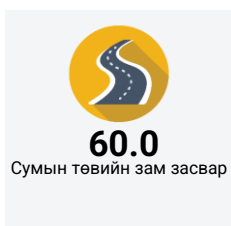
АЙМГИЙН ТӨСӨВ

АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

1.5

Ойг нөхөн сэргээх,
үржүүлэх ажлыг зохион
байгуулах

2.5

Тарьц суулгац, тарьсан
мод, бут,сөөг худалдан
авах,

0.8

Усны тоо бүртгэл явуулах

1.5

Хуурайшилтын улирлаас
өмнө урьдчилансэргийлэх
арга хэмжээ

3.0

Цөлжилт, хөрсний
доройтлоос сэргийлэх
үүднээс ойн зурвас

15.0

"Хожуул" төслийг
хэрэгжүүлэх

50.9

"Тэрбум" мод үндэсний
хөдөлгөөний хүрээнд
ойжуулалт

83.3

Усны эхийг бүрдүүлэгч ойн
санг хамгаалах зорилгоор
ойн хортны тэмцлийн ажил

25.6

Сумдын газар зүйн нэрийн
тодруулалт,
баталгаажуулах ажил

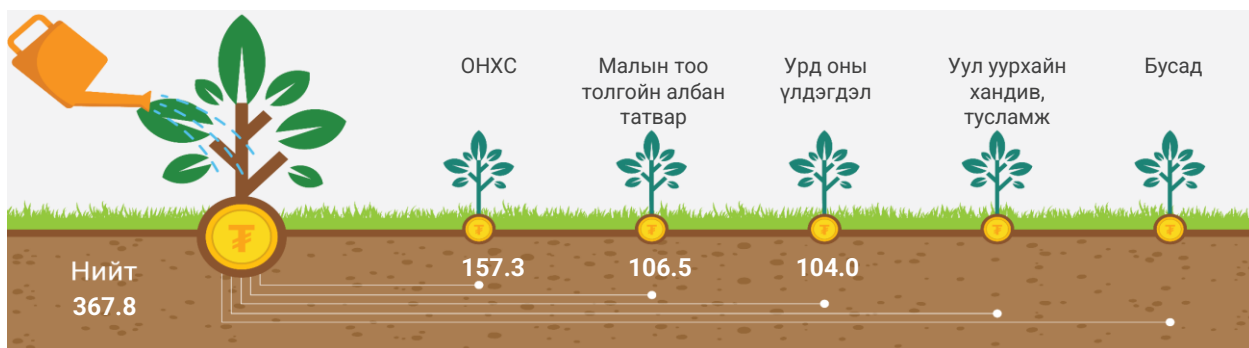

7.6

Булаг шандын эхийг хашиж
хамгаалах

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

СУМЫН ОНХС

10.0

Малчдад сургалт
сурталчилгаа явуулах

10.0

Худгуудын засвар,
тохижилт

10.0

Эрсдлийн сан байгуулах

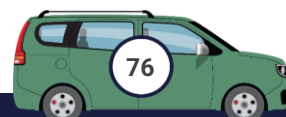
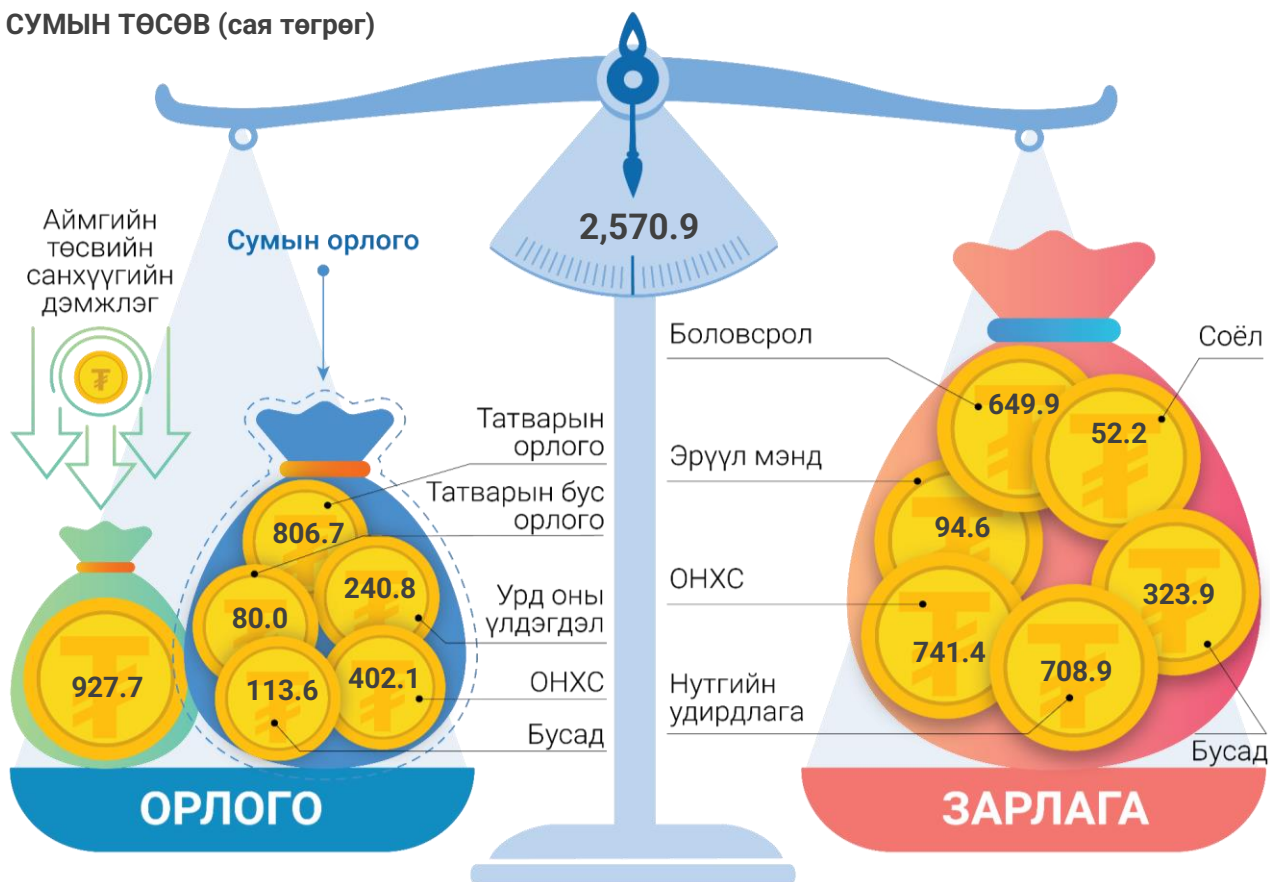

ХУТАГ-ӨНДӨР СУМ

5,605 км² газар нутагтай.

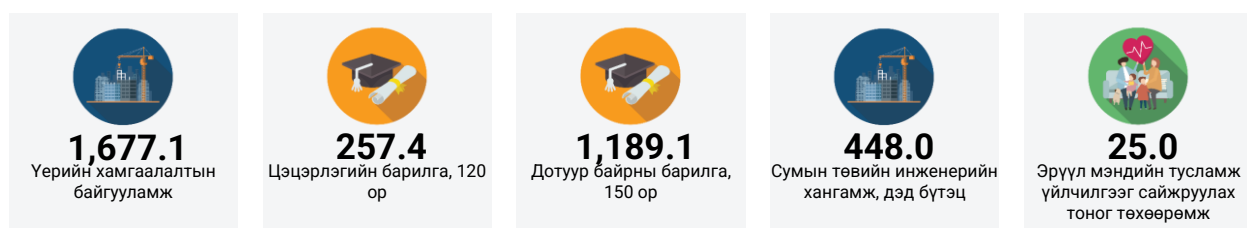
СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

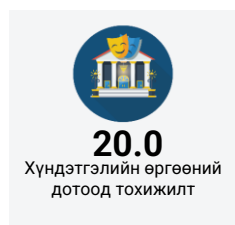
УЛСЫН ТӨСӨВ

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

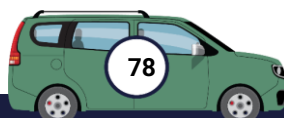
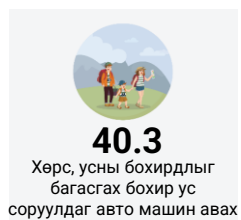
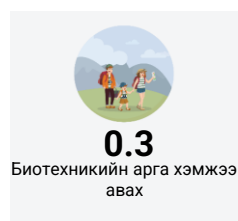
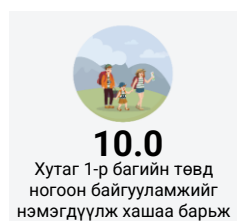
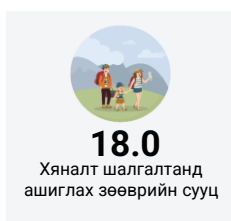
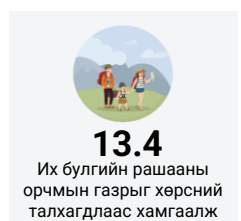
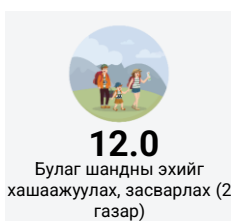
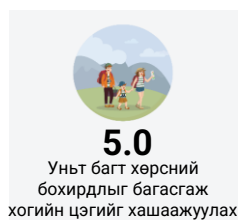
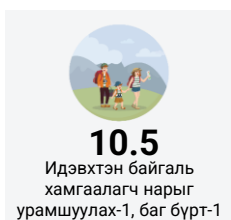
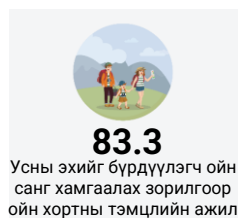
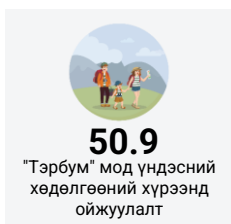
СУМЫН ТӨСӨВ

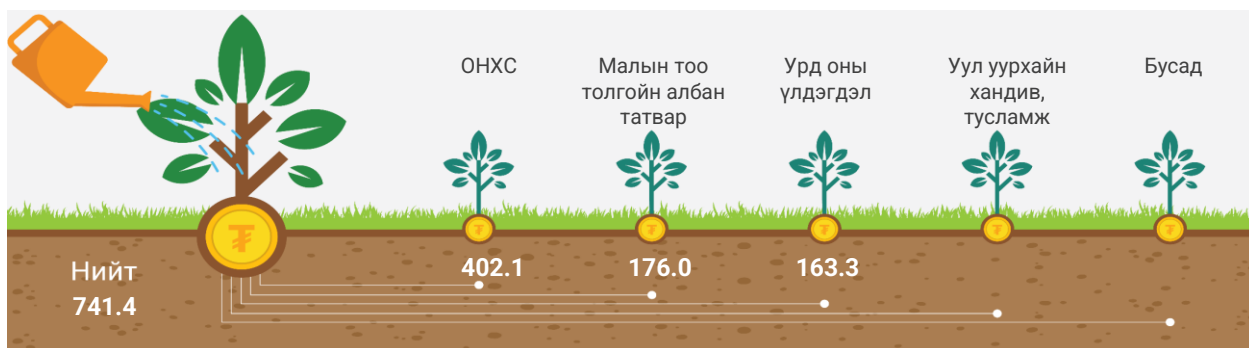
АЙМГИЙН ОНХС

БУСАД ЭХ ҮҮСВЭР

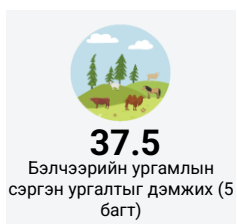
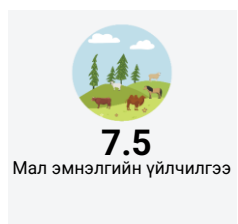
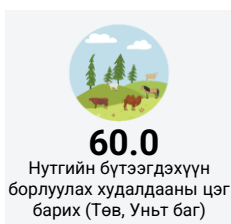
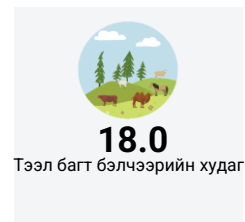
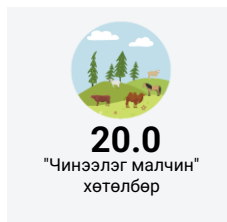
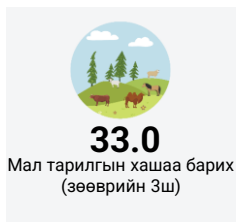
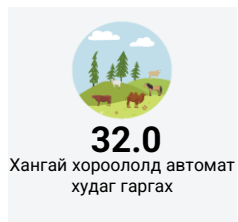
СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

СУМЫН ОНХС

НЭР, НЭРШЛИЙН ТАЙЛБАР

ТӨСВИЙН ОРЛОГО:

Хууль тогтоомжийн дагуу улсын болон орон нутгийн төсөв бүрдүүлэх орлого, төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлого

ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА:

Төсөв захирагчийн үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр батлагдсан төсвөөс хуваарилан, зарцуулах хөрөнгө

ТЭНЦЭЛ:

Тухайн төсвийн жилийн төсвийн нийт орлого, зарлагын зөрүү

ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ:

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ИТХ-аас баталсан, тухайн шатны төсөвт харьяалагдах ерөнхийлөн захирагчийн бүрдүүлж, хуваарилан зарцуулах хөрөнгө

ТӨСВИЙН АШИГ:

Төсвийн зарлагаас давсан орлого

ТӨСВИЙН АЛДАГДАЛ:

Төсвийн орлогоос давсан зарлага

ТӨЛӨӨЛӨН ГҮЙЦЭТГҮҮЛЭХ ТӨРИЙН ЧИГ ҮҮРЭГ:

Нэгжийн удирдлагад төрөөс шилжүүлсний дагуу түүний нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх эдийн засаг, нийгмийн шинжтэй асуудлууд

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ:

Төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн зардлыг хөрөнгө оруулалт гэнэ

ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САН:

Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, бүс нутгийн тэнцвэртэй байдлыг хангах зорилгоор улсын төсвөөс орон нутгийн төсөвт олгохоор дахин хуваарилалт хийх хөрөнгө

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН СУУРЬ ОРЛОГО:

Тухайн шатны төсөвт орох татварыг доод хувь, хэмжээгээр тооцсон орлого болон татварын бус орлогын нийлбэр

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН СУУРЬ ЗАРЛАГА:

Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагыг болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдох урсгал болон хөрөнгийн зарлагын нийлбэр

ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛ:

Тухайн жилийн төсвийг баталсан эрх бүхий байгууллагын шийдвэрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулахыг төсвийн тодотгол гэнэ

АЙМАГ, СУМЫН ЧИГ ҮҮРЭГ:

ЗЗНДНТУТХ-ийн 21-22-р зүйл		Аймаг	Сум
НУТГИЙН УДИРДЛАГА	Аймгийн дунд хугацааны хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлого, төлөвлөлт	✓	
	Сумын хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлого, төлөвлөлт		✓
	Орон нутгийн өмчийн ашиглалт, эзэмшилт, захиран зарцуулалт, түүнд тавих хяналт	✓	✓
	Орон нутгийн төсөв, түүний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлан, хяналт	✓	✓
	Хууль тогтоомжид заасан хүрээнд албан татвар, төлбөр, хураамжийн хувь хэмжээг тогтоох	✓	✓
	ОНХС-гийн төлөвлөлт, хуваарилалт, зарцуулалт болон бусад сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, тайлан, хяналт	✓	✓
	Аймгийн хүний нөөцийн бодлогын төлөвлөлт, хөтөлбөр	✓	
	Аймгийн хүний нөөцийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, ажиллах нөхцөл		✓
ҮЙЛДВЭР, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, БАЙГАЛЬ ОРЧИН	Аймгийн хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн хөтөлбөр, хэрэгжилтэд тавих хяналт	✓	
	Аймгийн хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт		✓
	Аймгийн жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангийн менежмент	✓	
	Аймгийн аялал жуулчлалын бодлого, менежмент	✓	
	Аялал жуулчлалын үйл ажиллагааны зохицуулалт		✓
ХОТ, НИЙТИЙН АЖ АХУЙ, ДЭД БҮТЭЦ	Орон сууц, нийтийн аж ахуйн удирдлага		✓
	Гудамж, талбайн нэр, хаягжилтын нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Суурин газрын гэрэлтүүлэг, арчлалт		✓
	Харилцаа, холбоо, цахилгаан, дулаан түгээх сүлжээ, цэвэр ус, бохир усны шугам болон хаягдал ус зайлуулах байгууламж, үерийн далан, суваг тэдгээрт хамааралтай барилга байгууламжийн төлөвлөлт, ашиглалт, хяналт,	✓	
	Сум хоорондын нийтийн тээврийн зохицуулалт	✓	
	Сумын хүн амын ундны болон ахуйн хэрэгцээний уст цэгийн төлөвлөлт, байршил, ашиглалт, хамгаалалт		✓
	Орон нутгийн зам, гүүр тэмдэг, тэмдэглэгээ, арчлалт, хамгаалалт		✓
	Суурин газрын замын хөдөлгөөн, авто зогсоолын зохицуулалт		✓
	Нийтийн зэмшлийн зам талбай, олон нийтийн соёл амралтын хүрээлэн, ногоон байгууламжийн ашиглалт, хамгаалалт		✓
	Орон нутгийн цэвэрлэх байгууламжийн арчлалт		✓
	Гал түймэр, үерийн хамгаалалтын байгууламж, суваг шуудуу, арчлалт		✓
	Аюултай болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын менежмент	✓	
	Хог хаягдлын цэгийн байршил, энгийн хог хаягдлын менежмент		✓
	Оршуулгын газрын үйл ажиллагааны зохицуулалт		✓
ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	Худалдаа, үйлчилгээний нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Худалдаа, үйлчилгээний зохион байгуулалт, хяналт		✓
НИЙГЭМ, СОЁЛЫН САЛБАР	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв, нэгдсэн эмнэлэг, аймгийн музей, театр, номын сан, соёлын ордон, биеийн тамир, спортын цогцолборын барилга байгууламж, хөдлөх хөрөнгийн ашиглалт, засвар, үйлчилгээ	✓	
	Сумын сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, соёлын төв, номын сан, биеийн тамир, спортын барилга байгууламж, хөдлөх хөрөнгийн ашиглалт, засвар, үйлчилгээ		✓
	Хөшөө дурсгалын нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Хөшөө дурсгалын байршил, хамгаалалт		✓

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ТАЙЛБАР

▶▶ ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
▶▶ ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
▶▶ ЗАН	Заах аргын нэгдэл
▶▶ ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар
▶▶ ЗЗНДНТУТХ	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль
▶▶ ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
▶▶ НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл
▶▶ ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
▶▶ ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
▶▶ СӨББ	Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага
▶▶ ТБОНӨХБАҮХАТ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай
▶▶ УИХ	Улсын Их Хурал
▶▶ ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв